004656

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

NR. 35 (314) LONDONAS 1953 RUGSEJIS 3 VII METAI

Jo nepamirs lietuviu kartos

LONDONE, LIETUVIU NAMUOSE, ISKILMINGAI PAMINETA E. J. HARRISONO 80 METU SUKAKTIS

Šeštadienio vakare, rugpjūčio 29 d., Lietuvių Namuose susirinko skaitlingas londoniečių lietuvių visuomeninink̃ų būrys į suruoštą DBLS centro valdybos E. J. Harrisonui, 80 metų sukakties proga, pagerbti akademiją. Be paties sukaktuvininko, pagerbimo akademijoje dalyvavo Mrs. Harrisonienė, pp. Harrisonų duktė Aldona Collins su Mr. Collins, Lietuvos Pasiuntinybės Londone Patarėjas, pavaduojąs sergantį Ministerį Balutį, p. Balickas su ponia, Londono Lietuvių Parapijos klebonas kun. Dr. Matulaitis, MIC, DBLS Pirmininkas, Tarybos Pirmininkas P. Varkala su ponia, centro valdybos nariai ir svečiai.

Prie kuklaus vaišių stalo Sąjungos Pirmininkas, M. Bajorinas, jautriais žodžiais pasveikinęs gerbiamąjį sukaktuvininką jo ponią ir Mrs. Aldoną trumpai nušvietė garbingojo sukaktuvininko nuopelnus Lietuvai ir lietuvių tautai, jo nepaprastą ištikimybę lietuviams, nežiūrint ar lietuvių tautai buvo šviesios ir džiaugsmo dienos, ar sūtemų ir vargo — sukaktuvininkas visada liko vienas ištikimiausių ir pavyzdingiausių draugų.

Centro valdybos vice-pirmininkas J. Senkus ilgesnėje apžvalginėje paskaitoje gyvai, įdomiai ir nepaprastai vaizdžiai nupasakojo įvairų, nuotykingą, turtingą gražiais darbais, prekybiniko, laikraštininko, diplomato, daugybės kalbų žinovo, keliautojo — sukaktuvininko E. J. Harrisono gyvenimo kelią.

Patarėjas V. Balickas, sveikindamas Pasiuntinybės vardu, pažymėjo, kad jis perduodąs šiuos nuoširdžius sveikinimus ir linkėjimus gerb. Sukaktuvininkui, Lietuvos Ministerio B. K. Balučio įgaliotas, kuris, negalėdamas dėl sunkios ligos asmeniškai šito padaryti, prašo priimti geriausius linkėjimus ir užtikrinimą, kad jis šį vakarą savo mintimis ir siela esąs su garbinguoju sukaktuvininku. Patarėjas V. Balickas, perskaitęs per Lietuvos Pasiuntinybę Londone prisiųstą Diplomatijos Šefo Ministerio S. Lozoraičio ir iš New Yorko Lietuvos Generalinio Konsulo J. Budrio sveikinimo laiškus, perdavė p. Harrisonui Lietuvos Ministerio Balučio ir Lietuvos Ministerio Žadeikio Vašingtone kuklią dovaną — čekį, kurio skaitlinė simboliškai atitiko gerb. sukaktuvininko metų amžiaus skaičiui.

Baigdamas sveikinimą Patarėjas V. Balickas pasakė:

„Aš noriu pareikšti padėką ir Poniai Harrisonienei, kuri visada paremdavo savo vyro darbą ir sprendimus. Aš juos pažįstu jau ilgoką laiką. Abu yra pastovūs Lietuvos draugai ir atkaklūs kovos už Lietuvos laisvę bendradarbiai. Reikia atsiminti, kad tik draugas nelaimėje yra tikras draugas. Tai yra ypatingai svarbu ir nepamirštama, nes jau 13 metų kai vyksta žutbūtinė Lietuvos kova su priešu.

„Jūs, pone Harrisonai, Lietuvą ir jos problemas įsidėjote savo širdin. Jūs gynėt Lietuvos reikalą visur ir visada. Tai darydamas Jūs pelnėt ne tik lietuvių pagarbą ir meilę, bet ir visuotinį pripažinimą, kuris anksčiau ar vėliau turės įvykti. Mes visi labai gerai žinome, kad toji lietuvių kova dėl laisvės liečia didesnes problemas, negu vienos Lietuvos tautines problemas. Ji liečia pagrindinį civilizacijos principą, tikros laisvės ir žmoniškumo problemas."

Be to, žodžiu Sukaktuvininką sveikino: Dr. Kun. Matulaitis, Londono lietuvių Parapijos vardu įtekdamas naujai išleistą, jo paties redaguotą puikiais apdarais Ark. Matulevičiaus knygą „Užrašai"; Rašytoju draugijos ir laikraštininkų vardu F. Neveravičius. Tarybos pirmininkas P. Varkala, sveikindamas savo buvusį bendradarbį, gyvai papasakojo prieš 18 metų, pirmuosius su p. Harrisonu susipažinimo įspūdžius, kada jis, nuvykęs į Harrisono butą, nepaprastai nustebo išgirdęs Mrs. Harrisonienę lietuviškai dainuojant „Kur bakūžė samanota". Aniems laikams prisiminti, visų gerbiamai, simpatingajai Mrs. Harrisonienei, vaišėsi dalyvavusi solistė J. Liustikaitė gražiai sudainavo malonios viešnios mėgiamą dainą.

VLIKo PIRM. SVEIKINIMAS

Mielas Pone Harrisonai,

Ilgą gyvenimo kelionę atlikai. Ne daug kas tęsia 80 metelių mindžioti žemės kelius. Dar mažiau išlaiko jaunatvišką širdį ir karštus ir kilnius idėalus tiek gyvenimo kelionės padarę. Tamsta priklausai prie tų retų išimčių, kuriais džiaugiasi ir istorija fiksuoja savo folijaluose ir žmonės nuoširdžiai pagerbia ir savo galvas nulenkia. Ištikimas asmens prietelis yra didi Dievo dovana. Tautos prietelis tokios pat ištikimybės dar didesnė vertybė. Yra daug prietelių, kol laimė kam šypsosi, kol galią turi rankose ir kol stalai nuo vaišių lūžta. Bet saulei apėmus ir vargui į akis pažvelgus išlaksto kaip Grigo bitės, buvusį savo prietelį apleisdami ir palikdami vienišą su savo vargais. Kiti tampa prieteliais tada, kai reikalinga pagalbos ranka ištiest, kai paguodos žodis nelaiminga jam saulutės šviesa sutvysta. Kiti gi tapę prieteliais ar saulė šviečia, ar oraį aptemę pasilieka tie patys savo prietelystės ištikimybe, savo teikiama ar užuojauta ar pagalba. Šie pastarieji yra brangiausi prieteliai ir vertingiausi. Prie tokių ir Tamsta priklausai, mielas Harrisonai. Pažinai mūsų naują atsistačiusią po ilgos rusų okupacijos tėvynę Lietuvą pačioj jos laisvojo gyvenimo pradžioj. Tamsta su ja dirbai ir ją rėmei jos gerovės ir bujojimo laikais. Tamsta kartu su mumis sulaukei ir tuos baisius smūgius, kuriuos kirto lietuvių tautai žiaurusis bolševikas. Tamsta gyveni kartu su mumis nelaimingais ir varganais sunkiausius tautai laikus. Bet Lietuva ir lietuvis Tamstai brangus Prieteli, yra ir šian dien tiek pat mieli, kaip buvę jų klestėjimo laikais. Gal dar daugiau, nes tų didžiųjų nelaimių metu Tamsta jiems daugiau skiri ir pajėgų ir širdies negu pirmiau. Už visa tai aš VLIKo ir savo vardu nuoširdžiausia dėkoju. To neužmirš ir ateities lietuvių kartos. Kartu linkiu Tamstai iš Dievo susilaukti tos laimė nušvitusios laisvos Lietuvos, kad galėtum ir savo darbo vaisiais pasidžiaugti ir patirti Lietuvos padėką, kokios mes savo nelaimėse negalim ir nesugebam nei parodyti nei pareikšti. Prašau tačiau tikėti, kad ir ši mūsų vargana padėka yra iš širdies gelmių ĩ kad mes sugebam savo ištikimus prietelius vertinti ir mylėti visa savo suvargusia širdimi.

...Tamstą gerbiąs ir mylįs.

M. Krupavičius

VLIKo pirmininkas

DIPLM. ŠEFO SVEIKINIMAS

Augštai Gerb. Ponas Harrisonai

Tamstai švenčiant aštuonių dešimtų metų amžiaus sukaktį, prašau priimti nuoširdžiausius sveikinimus, kuriuos siunčiu Tamstai Lietuvos Diplomatinės Tarnybos ir savo vardu.

Šis jubiliejus suteikia man malonią progą dėkingai iškelti Tamstos — žymaus Lietuvos draugo nuopelnus lietuvių tautai. Apleidę mūsų kraštą, kuriame ėjai Didžiosios Britanijos vicekonsulo pareigas, ir pasitraukęs iš tarnybos, Tamsta ilgą laiką bendradarbiavai su mūsų Pasiuntinybe Londone spaudos srityje. Supažindindamas britų viešąją nuomonę su Lietuvos reikalais, Tamsta taip pat daug prisidėjai prie išplėtimo draugingų Didžiosios Britanijos ir Lietuvos santykių, kuriuos lietuvių tauta ypatingai augštai vertina.

..Tamstos veikli simpatija Lietuvai ypačiai paryškėjo nelaimės laikais. Sovietų Sąjungai užpuolus ir okupavus Lietuvą, Tamsta savo talentingą plunksną, įkvėpta tradicinio anglosaksų prisirišimo prie teisės ir teisingumo, remi Lietuvos nepriklausomybės bylą. Tamstos knyga „Lithuania's Fight For Freedom" yra vienas geriausių leidinių, atvaizduojančių lietuvių tautos kovą prieš sovietų okupaciją ir pasiryžimą atstatyti savo nepriklausomą valstybę.

Reikšdamas Tamstai didelę padėką už tai, aš linkiu Tamstai ilgiausių metų ir lieku su gilia pagarba,

Tamstos,

Stasys Lozoraitis.

* * *

DBLS garbės narys, sukaktuvininkas E. J. Harrisonas, pasveikinęs Centro Valdybos Pirmininką ir susirinkusius, lietuviškai pasakė:

„Kalbėdamas savo, mano žmonos ir dukters Aldonos vardu, noriu išreikšti mūsų gilų liūdesį dėl J. E. Ministerio Balučio staigios ir rimtos ligos. Mes visada dalyvaujame šiame visų lietuvių rūpestyje. Mes tikime drauge su jumis, kad gerbiamas ir mylimas lietuvių tautos veikėjas, buvęs mano viršininkas, dabartinis geriausias draugas ir geradarys, kuo greičiausiai pasveiks ir dirbs toliau Lietuvos labui. Šiuo kritišku momentu sunku apsieiti be jo didelio patyrimo ir diplomatiškų gabumų".

E. J. Harrisonas, dėkodamas žodžiu ir raštu jį sveikinusiems, pareiškė: „Jūs visi gerai žinote, kad lietuvių tarpe mes visada jaučiamės kaip namuose. Lietuvių dvasioje glūdi reta ypatybė — jų nepaprastas vaišingumas, žinomas nuo senų laikų. Aš nė kiek neperdedu, tvirtindamas, kad tie Lietuvos Pasiuntinybėje, Londone, mano darbo metai buvo patys gražieji mano gyvenimo metai, o jūsų rūpestis dėl Lietuvos likimo, yra drauge ir mano didžiuoju rūpesčiu ir sielvartu. Galimas dalykas, kad man nebus lemta sulaukti Tėvynės išlaisvinimo dienos, bet aš niekad nesuabejojau, kad tokia diena ateis, kad lietuvių tauta vėl atgaus laisvę ir nepriklausomybę, o visa žmonija nušluos nuo žemės paviršiaus baisiąją grėsmę ir gėdą.

„Ten, tame „darbininkijos rojuje", jau prasidėjo ilgų peilių kova dėl augščiausios valdžios, rodanti sovietų rėžimo supuvimą. Man, tikram anglui, koktu ir gėda pastebėti, kad ne tik šiame krašte, bet, apskritai, Vakaruose daugelis politikų ėmė galvoti, jog sovietinis komunizmas pasikeitė, kai iš anapus geležinės uždangos pasigirdo užmaskuoti švelnūs žodžiai, kuriais Kremliaus valdovai nori užmigdyti laisvės kraštų budrumą. Esu griežtas bet kokio appeasemento politikos priešininkas ir sveikinu prezidento Eisenhowerio reikalavimą prieš sušaukiant Keturių Konferenciją, leisti laisvus rinkimus visoms Kremliaus pavergtoms valstybėms. Tik bukaprotis politikas gali drįsti paneigti, ko siekia dabartiniai „taikingieji" Malenkovo manevrai. Bet kokios derybos, bet kokios sutartys su Kremliaus valdovais nevertos popieriaus, kuriame tos sutartys surašomos. Mano nuomonė, viena keisčiausių britų užimtosios politikos apsireiškimų forma yra ta, kur tvirtinama, kad sovietų Rusija turinti teisę reikalauti, jog jos kaimynai — buferiškos valstybės būtų jai draugiški. Tuo tarpu, kaip kiekvienam yra suprantama, kad turėtų būti atvirkščiai: visi sovietinės Rusijos kaimynai turėtų reikalauti, kad ji iš tikrųjų būtų joms draugiška ir pasitrauktų iš okupuotų kraštų. Asmeniškai aš negaliu suprasti ir pergyventi be tulžies fakto, kada garbingi Vakarų diplomatai sėdo prie to paties stalo su galvažudžių atstovais. Man nepaprastai liūdna, kad ir šitame krašte dauguma tautos remia mūsų užsienio vedamos politikos liniją, kur norima be jokių įžanginių sąlygų tartis su Sovietų atstovais pavergtų Rytų Europos kraštų sąskaiton, įsileisti komunistinę Kiniją į Jungt. Tautų Sąjungą, tarsi tie žmonės nesupranta iki šiolei, kad jokio skirtumo nėra tarp Europos, Azijos,

(nukelta į psl. 6)

KERSTENO VIZITAS EUROPOJE

Prieš kelis mėnesius Kersteno pavardė lietuviams buvo visai nežinoma. Šiandien vargiai rasime lietuvį, kuris neminėtų tos pavardės su pagarba ir dideliu dėkingumo jausmu. Šis asmuo davė Lietuvai gal didžiausią mūsų pokarinį laimėjimą, kuriuo visi galime pasidžiaugti ir jausti pasitenkinimą.

Ponas Kerstenas pravedė rezoliuciją, pagal kurią Amerikos Kongresas paskyrė septynių asmenų komisiją Pabaltijo valstybių okupacijai ištirti. Į komisijos tyrimo apimtį įeis ir Sovietų Rusijos elgesys, okupavus Lietuvą. Čia dar reikia pridurti du svarbius momentus rezoliucijos priėmimo reikalu: 1) rezoliucija buvo Atstovų Rūmų v i e n b a l s i a i priimta ir 2) ji iš anksto turėjo Prezidento Eisenhowerio pritarimą.

Tyrimo komisija jau yra sudaryta, ir jos pirmininku buvo paskirtas pats rezoliucijos autorius Mr. Charles J. Kersten. Rudeniop komisija pradėsianti darbą. Ji surinks visus Pabaltijo okupacija liečiančius dokumentus ir apklausinės liudininkus. Tyrimo rezultatus su savo išvadomis ir rekomendacijomis ji patieks Atstovų Rūmams.

Netenka abejoti, kad tyrimo rezultatai mums bus palankūs, tačiau būtų klaidinga manyti, jog JAV šito pasėkoje eis tuojau pat vaduoti Lietuvos. To nebus, bet mums bus didelis moralinis laimėjimas ir propaganda. Galingiausia pasaulyje jėga — JAV pasisakys aiškiai už tai, kad Lietuva buvo neteisingai prievarta okupuota ir todėl jos nepriklausomybė turi būtį atstatyta. Mums bus didelis ginklas kovoje už laisvę: galėsime remtis Amerikos Kongreso autoritetu.

Pats rezoliucijos autorius yra dar jaunas vyras. Atstovų Rūmuose jis atstovauja Wisconsine valstiją. Dar tik visai neseniai jis susibičiuliavo su lietuviais ir liko vienas geriausių mūsų draugu. Tas pats P. Kerstenas išrūpino ALTO delegacijai pasimatymą su Prezidentu Eisenhoweriu.

Šiuo metu p. Kerstenas su Ponia ir dukterimi vieši Europoje ir nori su sitikti su kuo daugiau lietuvių. Iš Paryžiaus jis vyksta į Vokietiją, kur p. Kerstenas bus VLIKo svetys. Iš ten atvažiuos į D. Britaniją pasikalbėti su vietos lietuviais ir jų vadovybėmis. Visi Europos lietuviai džiaugiasi šio garbingo svečio nuveiktais darbais Lietuvos labui ir stengiasi kuo nors jam atsidėkoti ir jį tinkamai pagerbti jam viešint Europoje. Nuo to neatsiliks ir Anglijos lietuviai. DBLS Centro Valdyba daro pasiruošimus ir kviečia visus D. Britanijos lietuvius jos užsimojimą tuo reikalu nuoširdžiai paremti.

Šia proga mums nereikėtų pamiršti ir mūsų tautiečių nuopelnus Amerikoje. Ypač ALTAS ir Lietuvos Laisvės Komitetas daug pastangų padėjo anksčiau minėtą rezoliuciją ruošiant, o dar daugiau pastangų jiems reikės, kada prasidės pats tyrimo darbas. Amerikoje sudarytas tam tikslui specialus komitetas, į kurį įeina ALTO, Laisvės Komiteto ir Pasiuntinybės atstovai. Šio komiteto uždavinys — pagelbėti p. Kerstenui ir jo Kongresinei Komisijai, kad tyrimas būtų pravestas sekmingiausiai. Visų mūsų padėka užjūrio broliams, kurie nebe pirmą kartą iškelia Lietuvos bylą pasaulinėje politikos viršūnėje.

M. Bajorinas.

HELIKOPTERIŲ TILTAS

Tūkstantį Indijos karių britų laivu „Empire Pride" atplaukė į Munsaną, o iš čia jie buvo perkleti į amerikiečių lėktuvnešį, iš kurio helikopteriais nuleidžiami į Korėjos demilitarizuotą sritį. Tai didžiausias istorijoje helikoptedių oro tiltas, permetąs tokį skaičių karių.

Iš kinų komunistų belaisvės paleistas britų pasižymėjusio Gloucester bataliono pulk. James Carne, 19 mėnesių išlaikytas vienukėje, saugomas stiprios sargybos. Drauge su juo repatrijuota ir kiti britų karininkai ir kariai, kuriuos raudonieji kinai buvo nuteisę po kelis metus kalėjimo.

7 DIENOS

Vašingtonas. JAV Atominės Energijos Komisija paskelbė, kad rugpjūčio 23 d. užregistruota naujas Sovietų Rusijoje otominis sprogimas. Tai jau antras 12 dienų bėgyje šitoksai įvykis Sovietų Sąjungoje. Britų Užsienių Reikalų Ministerija taip pat paskelbė apie atominės jėgos sprogdinimą Rusijoje.

* * *

New Yorkas. „New York Times" pranešimu, JAV-bės artimiausioj ateityje suteiks Persijai ūkinę pagalbą. Pagalbos dydis nepaskelbtas.

* * *

Roma. Įtempimas tarp Jugoslavijos ir Italijos dėl Triesto atslūgsta. Italijos spauda pritaria Vašingtono, Londono ir Paryžiaus spaudos nuomonei, kad nesusipratimai, įvykę tarp Italijos ir Jugoslavijos Triesto klausimu sukelti naujojo italų premjero Pelle turėję pirmoje eilėje italų vidaus politikos reikšmę.

* * *

Londonas. Britų elekrotechnikų darbininkų sąjunga, kurios sekretoriumi yra komunistas Walter Stevens, naujai pradėjo streikuoti. Streikas palietė atominės energijos įmones Capenhurst, ruošiamą radio parodą Olimpijoj ir taip pat ruošiamą Earls Courte laivų parodą. BBC radio stotyje strekuoja 14 elekrotechnikų, kurie aptarnauja komplikuotą kabelių tinklą.

* * *

Berlynas. Įtempimas tarp Rytų Vokietijos gyventojų, imančių paketėlius iš Berlyno vakarų zonos, nuolatos didėja. Komunistai nubaudė daugelį maisto ėmėjų. Viena 12 metų mergaitė — mokinė verkdama kreipėsi į vakarų Berlyno policiją, sakydama, kad jos mokytojas — komunistas yra netoli pasislėpęs ir jis praneš rytų Berlyno policijai, kad ji gavusi paketėlį. Policija pačiupo vyrą, bet šis pasiaiškino, kad jis taip pat slėpėsi nuo mokinės, bijodamas išdavimo.

* * *

Londonas. Pranešimai iš Rusijos pogrindžio skelbia, kad Berijos byla teisme nebus svarstoma. Malenkovas nusprendęs, esą šitoji byla atidengtų labai daug slaptų Kremliaus darbų.

* * *

Bonna. Rytinės Vokietijos kelių darbininkas, Franz Neisher, pabėgo į vakarų Vokietiją su kelio volu. Policijos saugomas jis lygino kelią prie sienos. Kelis kartus jis pervažiavo į vakarų pusę, bet vis grįždavo. Vienu metu, pamatęs vakarų Vokietijos policinniką, nušoko nuo volo ir paprašė pagalbos.

* * *

Vašingtonas. Sunkiai pereinamose Sierra Nevados, Kalifornijoj, kalnų vietovėse suimti du amerikiečių kompartijos vadai, slapstėsi toje vietoje porą metų. 1951 m. jie Amerikos teismo nubausti po kelis metus kalėjimo už priešvalstybinę veiklą.

* * *

Los Angeles. Neseniai šiame mieste įvyko našlės Reynols su našliu Walker vedybos. Prieš 55 metus jie buvo pasižadėję vesti, bet gyvenimo aplinkybės juos išskyrusios. Dabar pripuolamai jie susitiko ir įgyvendino jaunystės troškimą. Jaunoji turinti 3 vaikus, o jaunasis - keturis.

"DAILY MIRROR" IR LIETUVIAI

Lenkų kun. H. Borynskio dingimas, atrodo, daug daugiau jaudina svetimtaučius, jų tarpe ir lietuvius, negu vietos gyventojus. Gyvename svetimame krašte, nežinome visų komunizmo kanalų ir visuomet nervuojamės, kai pajaučiame kokį pavojų iš raudonųjų agentų.

Su dėmesiu sekame ir vietos anglų spaudą, kurioje paprastai objektyviai ir plačiai informuojama apie minėtus įvykius. Kiekviena proga ir patys stengiamės duoti reporteriams informacijų, jei tik jų turime.

Mus, ypač Bradfordo lietuvius, nustebino „Daily Mirror" užimta pozicija kun Borynskio dingimo priežasčių aiškinime. To dienraščio rugpjūčio 28 d. nr. Mr. Peter Baker, aiškindamas visą tą paslaptingą bylą, daro ir neteisingų ir perdrąsių tvirtinimų, kurie nesuderinami su rimtos spaudos etika.

1. Minėtas reporteris tvirtina, kad kan. Martynellis buvo gimęs Lietuvoje (dėl ko lenkai nacionalistai reikalavo jį atleisti) ir visą laiką žavėjęs (attracted) mažą lietuvių kaimenę. Jie, girdi, turėję sekmadieniais ankstybas mišias, po kurių sekusios žmonių perpildytos kun. Borynskio pamaldos.

Tai gryna netiesa, kiek liečia kan. Martynellio sekmadienio mišias. Lietuviai Bradforde turi savo lietuvį kapelioną, kuris du kartus mėnesyje laiko lietuviams pamaldas. Kan. Martynellio sekmadienio mišiose paprastai lankėsi dalis jo buvusių lenkų parapijiečių. Lietuviai visą laiką buvo ir yra abejingi, kas yra lenkų kapelionas, kaip yra abejingi, kas yra St. Joseph's anglų kat. bažnyčios klebonas, ar „Daily Mirror" redaktorius. Kad kan. Martynellis gimė Lietuvoje, o visą gyvenimą mokėsi, kunigavo Lenkijoje ir net buvo lenkų kariuomenės kapelionas, tai neduoda teisės jokiam laikraščiui jį laikyti lietuvių kunigu.

2. Toliau Mr. P. Baker stato labai nedžentelmenišką klausimą: ar tas „rasių karas" galėjo privesti kokį karštagalvį lietuvį ligi kun. Borynski'o pagrobimo (abducting), gal būt nužudymo, tikintis sugrąžinti kan. Martynelliui seną vietą? Į savo pastatytą klausimą Mr. Baker atsako lengvu: „It is passible — galimas dalykas", pridėdamas: „Lietuviai yra žmonės, kurie „nežino" ir daugiausia kraiposi, kai šiandien yra minimas Borynski"..

Keistas dienraščio reporterio samprotavimas, keista logika: jeigu lietuviai nieko nežino apie kun. Borynskio likimą ir paklausti, kur jis yra, pakraipo pečiais, Mr. Baker'iui atrodo galima, kad a) lietuviai jį galėję nužudyti; b) tikslu sugrąžinti kan. Martynellį į senąją vietą! O tempora, o mores!

Dirbdamas su lietuviais ir rūpindamasis jų dvasiniais reikalais, jaučiuosi galįs autoritetingiau kalbėti nei minėtas reporteris apie nuotaikas lietuvių tarpe. Vardan tiesos, dėl kurios mes dabar svetimuose kraštuose bastomės, turiu pakartoti tai, ką mane aplankiusiam „Daily Mirror" reporteriui vietos policijai tvirtinau, kad lietuviai nieko bendro neturi su visa kun. Borynskio dingimo byla. Lietuvių bendruomenė turi savo lietuvių kapelioną ir kan. Martynellį laikė ir tebelaiko lenkų kunigu. Antra vertus, lietuviai yra katalikai nesugadintos moralės žmonės ir jiems svetima prievarta, o ypač jėgos intervencija į lenkų vidaus reikalus. „Daily Mirror", atspausdinęs lengvapėdišką savo korespondento straipsnį, padarė meškos patarnavimą tiems, kurie, gyvendami Anglijoje, džiaugiasi jos svetingumu ir stengiasi gerai sugyventi taip su anglais, taip su kitomis tautybėmis.

Prielaida, kad „nužudę kun. Borynskį", lietuviai norėję sugrąžinti kan. Martynellį į seną vietą, yra vaikiška ir juokinga. Nėjau kultūringas žmogus nesupranta, kad kat. kunigus skiria bažn. vyriausybė, o ne žmonės ir ginklai?! Kan. Martynellis yra lenkų bažn. vyriausybės dispozicijoje ir jo skyrimas į šią ar kitą vietą tik nuo jos priklauso. Pagaliau, skaudu, kad taip lengvabūdiškai linksniuojamas seno ir tiek daug lenkams padariusio kan. Martynellio vardas, painiojant jį į vaizduotės sukurtus žaidimus.

Stebiuosi „Daily Mirror" reporterio sugestija, kaip stebėjausi jo elgsena, kai lankėsi mano bute rugpjūčio 21 ir 22 d. Kai jis vieną kartą pas mane ieškojo kan. M. Šeimininkės, kai kitą kartą — paties kan. M., kai teiravosi, ar jis nebuvęs pas mane išpažinties. — jaučiau, kad jis serga liga, vadinama „prejudice": jis, matyt, buvo įsitikinęs, kad lietuviai tikrai žino visą kun. Borynskio paslaptį.

Užtikrinu Mr. Baker ir jo laikraštį, kad ką mes žinojome, drąsiai jau pasakėme policijai. Jei mūsų parodymai negali įnešti šviesos į visą dingimo bylą, mes nesame kalti. Be to, norėčiau atkreipti reporterių dėmesį į rugpjūčio 30 d. „Empire News", kur atspausdintas visas sąrašas dingusių svetimtaučių (He lists these deaths as Red „executions"). Kas kaltas dėl jų dingimo? Lietuviai?

It is impossible, Mr. Baker!

Kun. J. Kuzmickis

Bradfordo lietuvių kapelionas

Arkiv. J. SKVIRECKO 80 m. AMZIAUS PROGA

ŽYMUS MOKSLININKAS

Šiais, 1953 metais, rugsėjo 18 d., sueis 80 metų kai gimė žymus lietuvis mokslininkas, Kauno arkivyskupas ir Metropolitas, Juozapas Jonas Skvireckas, D. D. Išvertus jam visą šv. Raštą ir jį išleidus, atspaudus, naują lietuvių kalba prašneko Dievas į mūsų tautą. Nedaug pasaulyje yra tokio didelio svorio vyrų, viso šv. Rašto vertėjų, o dar mažiau gilių šv. Rašto žinovų. Šiuo savo viso gyvenimo stambiuoju darbu, pridėtais prie vertimo senų tiesų aiškinimais jis pelnė mūsų tautoje pirmąją vietą.

Arkivyskupas J. Skvireckas buvo įšvęstas kunigu prieš 54 metus, o 1919 m. liepos 13 d. buvo konsekruotas vyskupu. Kai šv Tėvas įsteigė 1926 m. bal. 4 d. savistovią Bažnyčios Provinciją Lietuvoje, rytojaus dieną vysk. J. Skvireckas buvo paskirtas pirmuoju Kauno arkivyskupu ir Bažnytinės Provincijos Metropolitu. Per ilgą metų eilę dėstė jis Universitete savo srities mokslus, išaugino naujas kunigų kartas, uoliai dalyvavo nepriklausomos Lietuvos gyvenime ir dabar dalinasi tremties vargais su visos tautos vaikais. Jis yra mūsų garbė, tautos švyturys ir ateities ramstis. Iš jo sukauptų mokslo aruodų ilgus laikus sems tikros išminties daugelis studentų.

Minėdami arkiv. J. Skvirecko 80 metų gimtadienį, sugretinkime jo raštu pareikštą nuomonę prieš 40 metų su naujais kitų tautų mokslininkais ir jų teigimais biblinio tvano klausimu, turint dėmesyje naujus archeologinius radinius. Kaip žinome, pats tvano klausimas yra nemaža mokslininkams mįslė.

TVANAS

SKVIRECKO NUOMONĖ

Įvedę į Mozės knygas arkiv. Skvireckas rašo:

„Pirmoje knygos dalyje (2,4-11, 26) autorius parodo, kas atsitiko, kaip iš pasidaugintusios žmonijos Dievas išrinko tik vieną žmogų, idant jo šeimynoje užsiliktų apreikštoji Religija ir pažadėjimai. Taigi čionai randame, po trumpo paminėjimo laimingo pirmųjų žmonių stovio žemiškame rojuje, istoriją jų nupuolimo, aprašytą pirmąją brolžudystę ir pasidalinimą žmonių giminės į du skyriu, neteisingų Kaino vaikų, ir teisingųjų Sėto ainių, toliau pagedimą taipogi paskutiniųjų ir baisią tvano bausmę, kuri ištiko žmoniją, ir nuo kurios per Dievo malonę išsigelbėjo viena Noės šeimyna („Šv. Raštas Senojo Testamento, I tomas, Kaune, 1913 m., p. 63")

Noės šeimos istorija tilpo Pradžios knygoje (6,9-8,19). Dievas apreiškė teisingajam Noėi, kad yra nutaręs nubausti žmones už jų nuodėmes, Liepia jam pasidaryti 64896 kub. m. talpos skrynią (156 m. ilgumo, 26 m. platumo ir 16 m. augštumo), kurioje jis pats ir jo šeimyna išsigelbės. (O. c. p. 104)

Per šimtą metų Noė dirbdino tą sakuotų medžių skrynią, arką. Kai Noė padarė visa, Viešpats jam liepė įeiti su šeima į skrynią, paėmus gyvulių ir paukščių nurodytą skaičių. (Žr. ten pat 105 p.)

Su šiuo biblijiniu tvanu yra susiję daug kitų klausimų. Į kai kuriuos jų turime bent dalinį atsakymą, o kai kurie palikti nuošaliai.

Kada įvyko tvanas?

„Šešišimtaisiais Noės amž. metais, antrame mėnesyje, septynioliktą mėnesio dieną pratrūko visi didžios gelmės šaltiniai ir atsivėrė dangaus užtvankos; ir lietus lijo ant žemės keturias dešimtis dienų ir keturias dešimtis nakčių" (Prad. 7, 11-12).

Kaip didelis buvo tvanas?

Vanduo be gal pasidaugino ant žemės, ir visi augštį kalnai po visu dangumi buvo juo apdengti. Vanduo buvo penkiolika mastų augščiaus už jo apdengtuosius kalnus". (Prad. 7,19-20.)

Kas įvyko su žemės gyventojais?

„Ir išgaišo kiekvienas kūnas, kurs krutėjo ant žemės: paukščiai, gyvuliai, žvėrys, visokie kirminai, kurie slankioja ant žemės; visi žmonės ir visa, kas turi gyvybės kvapą ant saus sumos, išmirė" (prad. 7, 21-22).

Kaip ilgai tesėsi tvanas?

Vienerius metus ir dešimt dienų.

„Ir vanduo traukėsi šalin nuo žemės, eidamas ir slūgdamas; ir ėmė eiti mažyn po šimto penkių dešimtų dienų... šeši šimtai pirmaisiais metais pirmame mėnesyje pirmą mėnesio dieną vanduo išseko ant žemės... Antrame mėnesyje dvidešimt septintą mėnesio dieną žemė buvo visai sausa" (Prad. 8,3 13-14).

Kur sustojo Noės skrynia, arka?

„Skrynia sustojo ant Armenijos kalnų" Prad. 8,4).

AIŠKINIMAI

Arkiv. J. Skvireckas aiškina, kad pas žydus „metai buvo skaitomi dvejopai, bažnytiniai nuo pavasario pradžios ir paprasti sauliniai, prasidėdant rudenį, kuomet imdavo sėti javus. Šitoje vietoje, rasi, turėta mintyje paprastieji metai; todėl tvanas galėjo prasidėti lapkričio viduryje, kuomet rytuose ima lyti lietus. Žemė patvino susykiu ir visur". (O. c. p. 106).

„Vanduo vis dauginosi per keturias dešimtis dienų, kolei nepasiekė savo augščiausio laipsnio... vanduo apdengęs visus augštus kalnus ant visos žemės. Dauguma geriausių katalikų aiškintojų šiandien laikosi tos nuomonės kad tas pasakymas, nors labai griežtas, nereiškia, būk viso pasaulio augščiausių kalnų, kaip Himalajų ir Kordiljėrų, viršūnės būtų buvusios apdengtos tvano vandenimis, ir laikosi tos nuomonės, kad tvanas įvykęs tik viename krašte, būtent tame, kurio viduryje yra Araratas kalnas. Todėl paminėtaisiais „visais augštais kalnais po dangumi" turėjo būti tik Noei žinomi kalnai.

Kadangi tvanu turėjo būti nubaustas ypač žmonija, todėl visi šv. tėvai ir dauguma dabartinių katalikų aiškintojų moko, kad tvane ištikrųjų žuvo visi tuomet gyvenusieji ant žemės žmonės, atskyrus vieną Noės šeimyną.

Kai kurie vienok taip pat katalikai aiškintojai, nors nelabai skaitlingi, mano, kad tvanas galėjo būti ne visai visuotinas ir žmonėms, kadangi ir tuomet jau žmonės buvę išsiskirstę po pasaulį ir, gyvendami labai toli nuo tvano vietos, galėjo išlikti gyvi" (O. c. p. 107-108.)

„Tvanas, nors geografiškai ir nevisuotinas, buvo be abejonės atsitikimas, įvykęs pačiam Dievui taip tą dalyką sutvarkant. Jis buvo tikrai stebuklingas, kadangi iš anksto buvo apskelbtas žmonėms; bet galėjo būti įvykdytas jau esančiomis gamtoje jėgomis, taip pat kaip stebūklingai Jėzaus Kristaus išanksto apskelbtas Jeruzalės sugriovimas buvo padarytas paprastu Rymiečių užpuolimu. Gamtos jėgų, galėjusių padaryti tvaną viename krašte, mokslas nurodo keletą; prie jų galėjo priklausyti vulkaniškas jūros dugno pakilimas ir žemės drebėjimas Persiškoje užtakoje. Prie to galėjo prisidėti baisus vie sulas, kurio pavyzdžių žemės istorijoje yra gana daug. Tvano istorija žinoma ne tik iš šv. Rašto. Jis užsiliko taipogi atmintyje daugelio senų tautų, ypač gi Chaldėjiečių" (O. c. p. 108.)

„Ant Armenijos kalnų. Ebr. t.: ant Ararato kalnų. Senovėje Araratu vadinosi visas kraštas; jis buvęs, anot šv. Jieronimo liudijimo, Armenijos viduryje, abiejose Arakso upės pusėse. Kadangi tame krašte yra labai daug kalnų, todėl negalima tikrai pasakyti, ant kurio iš jų buvo apsistojusi Noės skrynia. Senobinis padavimas tarp kitų vietų nurodo du augščiausius kauburius ant dešinio Arakso kranto, kuriuodu praminti Didžiuoju ir Mažuoju Araratu" (O. c. p. 109.)

ARCHEOLOGINIAI RADINIAI

Prieš šimtą metų Londone, Hyde Parke, buvo Didžioji Paroda. Europos mokslininkai nustebo, pamatę toje parodoje du didelius originalius kambarius ir senovės Sirijos rūmų atstatytą priešakį iš Sirijoje surastos medžiagos. Ten stovėjo dideli sparnuoti žmogaus galva liūtai ir liūtų medžiotojas Gilgamesh, šalies valdovas. Visa tai buvo rasta neseniai, Mesopotamijoje.

Austen Henry Layard peržingsniavo Mažąją Aziją, Persijos įlanką ir jo dėmesin įstrigo tarp Tigro ir Eufrato upių milžiniškas piliakalnis. Žmonės tą piliakalnį vadino Nimrud Atsiminęs iš šv. Rašto, kad „Kušui gimė Nemrodas; tasai ėmė būti galingas ant žemės. Jis buvo smarkus medinčius Dievo akyse. Iš to radosi patarlė: Smarkus medinčius Dievo akyse, kaip Nemrodas. Jo karalystės pradžia buvo Babylonas, Arakas, Akkadas ir Kalanė Senaaro žemėje. Iš to krašto jis išėjo į Asurą ir pastatė Ninivą, ir Miesto gatves ir Kalę, taipogi Resena tarp Ninivos ir Kalės; tai yra didelis miestas" (Pradžios 10. 8-12). Layardas nutarė pabandyti laimės. 1845 m. lapkr. 8 d. pradėjo jis kasti Nimrudą (Nimrodą). Rado daugiau, negu tikėjosi. Tūkstančius metų pelenuos ir žemėse gulėjo karališkų rūmų papuošalai, statulos, vaizdai atskleidė senų senovės žmogaus praeitį.

Tas pat A. H. Layard išvyko 1849 m. išbandyti savo laimės senovės Ninive vietovėn, Kuyunjik piliakalnį kasti, nepaisydamas to, kad prieš jį vienerius metus dirbęs ten P. E. Botta, nieko gero nebuvo suradęs. Layardas iškasė piliakalnyje 20 pėdų šulinį ir atsimušė į plytų cilę. Iščia jis padarė olas — tunelius į įvairias puses ir greit surado didelę salę su sparnuotais jaučiais. Mėnesį dirbęs, jis surado devynis karališkų rūmų kambarius. Tai buvo Sennacheribo (704-681 pr. Kr.) gyvenamieji rūmai. Saulės švieson pasirodė kietos stikluotos plytos, mozaika, dantaraščio įrašais išmargintos molinės plytelės, gausūs skulptūros dirbiniai.

RASO

KUN. DR. K. A. MATULAITIS, MIC

Niniva buvo Asirijos sostinė 90 metų. Medų karalius Cyaxares su talkininkais persais ir babiloniečiais paėmė Ninivą 612 m. pr. Kr., sugriovė ją ir sudegino. Smėlis užpustė likučius, storu sluogsniu prideng damas Ninivos praeitį. Tik po 2500 metų mokslininkai surado ją, atkasė ir iš surastų užrašų sužinojo mies to praeitį, gyvenimą.

J. E. Arkiv. J. Skvireckas

Sennacheribas buvęs žiaurus valdovas. Atsižadėjęs savo tėvo Sargono, ėmęs skelbti, kad jo tėvai buvę prieštvaniniai didvyriai: karaliai Adapa ir Gilgamesh. Po daugelio karų ir kovų, Sennacheribas panorėjęs padaryti Sirijos valdovu jauniausiąjį sūnų Esarhaddoną. Sukvietė vyresnius sūnus, Asirijos kilminguosius ir valdininkus, pasakė jiems savo valix, o jie, žiauriam valdovui pritardami, šaukė „taip", bet 681 m. bebūnant jam šventovėje, vyresnieji jo sūnūs jį užpuolė ir užmušė.

A. H. Layardas atkasė tą karaliaus praeitį, suradęs Assurbanipalo (668-626) knygyną, — dviejuose kambariuose gražiomis eilėmis sukrautas apie 30.000 dantaraščio raštenimis išmargintų molio plytelių. Tai buvo pats didžiausias Layardo radinys. Išėjus jam į diplomatus, Britų Muziėjus paskyrė jo darbą tęsti chaldejietį H. Rassam'ą.

Ninivoje rastuosius raštus ėmėsi skaityti Jurgis Smith, londonietis, 1872 m. Reikėjo iššifruoti dataraštį. Po ilgų pastangų pavyko susidaryti „raktą" Pavyko jam perskaityti legendą apie didelį stipruolį, kurs dabar vadinamas Gilgamesh. Pas Gilgameshą buvo pasiųstas miškinis žmogus, Engidu, kad jį nugalėtų, bet juodu pasidarė draugai ir kartu veikdami, nužudė kedrų miško valdovą, pabaisą Khumbabą. Kai deivė Irnina (Ishtara) pasiūlė Gilgameshui savo meilę, jis jai priminė žiaurų likimą tų, kurie su ja buvo susidėję. Draugui Engidui mirus nuo baisios nežinomos ligos, Gilgamesh panoro įsigyti nemarumą. Išėjo jis ieškoti proistorinio žmogaus, Uta-napishtim. Iš jo jis nori patirti, kaip pasiekus nemarumą, nes Uta-napishtim su savo šeimyna, kai dangus užsirūstino ir blogus žmones nubaudė siaubingu tvanu, pats vienas išsigelbėjo ir pasidaręs nemirtingas. Keliavo Gilgamesh per kalnus ir miškus, susidurdamas su liūtais. Prie kalno Mashu žalčiažmogiai saugojo įėjimą. Vienas jų pasakė, kaip galįs per eiti Mashu sritį. Ėjo, surado stebėtną sodą pajūryje. Jūrų deivė, Sabitu, užtrenkė savo vartus, bet sužino jusi ko Gilgamesh jieško, padėjo jam persiirti per „mirties vandenis" ir jis galop surado Uta-napishtim.

Vienuoliktoje šio epo plytelėje, Uta-napishtim pasakoja Gilgameshui apie buvusį tvaną. Drauginga deivė, Ea, sapne nurodžiusi Uta-napishtimui, kad dievai nubaus visus žmones; užtat jis nutaręs pasidirbdinti sau gyvenamą dėžę, arką.

LEONARDO WOOLLEY RADINIAI

Kada įvyko tvanas?

Tą klausimą ryškiau išaiškina prieš 25 metus surasti L. Woolley archeologiniai radiniai.

Tai buvo 1927-1928 metais. Ant Eufrato upės kranto, Ur mieste, iš kurio buvo kilęs Abraomas, L. Woolley pradėjo archeologinius tyrimus. Jis surado Sumarų kultūros sluogsnį, atkasė karališkus Ur kapus ir ten surado labai daug vertingos archeologinės medžiagos, kaip antai, Sumarų karalienės galvos papuošalus, stebėtiną, niekur kitur neužtiktą laidojimo būdą.

Įsikasęs 38 pėdas, surado pelenų sluogsnį, aptriušusias plytas, įvairias atmatas. Tarp jų buvo karalienės Shub-ad kape du metaliniai laiveliai: vienas sidabrinis, antras varinis. Tai laidotuvių dovanos. Laiveliai buvo apie dviejų pėdų ilgio. Kitame kape jis rado kareivių gulinčią sargybą, su jietimis kaulėtose rankose. Kapo gilumoje gulėjo devynios merginos su auksiniais galvų papuošalais, o prie angos — jaučių traukiami vežimai su vežėjų kaulais ir jaučių galvomis. Karalienės Shub-ad kape guli dvaro merginos dviem eilėm. Pirma jų — vyriškio kaulai: kanklininkas laiko savo rankoje kankles. Prie pat karalienės karsto buvo dviejų sukniubusių moterų skeletai.

Šis Ur miesto karališkį kapai yra ne vienodai aiškinami. Kol kas nesurasta rašytų žinių kodėl taip laidota. Pas kitas tautas nesurasta nieko panašaus. Tuomet L. Woolley panorėjo surasti seniausią Sumarų praeitį. Įsikasė beveik 40 pėdų į piliakalnį ir atsimušė į gryno molio sluogsnį. Jis buvo 8,2 pėdų storio. Tai baisaus potvynio sunešta nuo kalnų molis. Kad tas potvynis turėjo būti didelis ir ilgas, rodo 8 pėdų molio sluogsnis. Vadinasi, buvo laikas, kai Eufrato ištakos žemę palietė didelė ir ilga nelaimė. L. Woolley atkasė priešistorinius laikus. Šis storas molio sluogsnis akivaizdžiai patvirtina Pradžios knygų žinias apie baisųjį tvaną. Po jo žmonės prasiplatino iš Noės (arba Uta-napishtim, anot legendos).

Yra žinoma, kad Babilonijos metraščiai siekia 2.100 m. prieš Kristų. Pirma to buvo 10 legendarinių valdovų: tarp Adomo ir Noės. Anot seno padavimo, tvanas buvęs apie 3.100 metų pr. Kr., tai yra 1.000 metų pirma, negu prasidėjo pirmoji istorinė Babilonijos dinastija. Per tūkstantį metų, be abejo, iš Noės vaikų padaugėjo žmonės ir galėjo kurti karalystes. (Palyg The New Catholic Dictionary, London, 1929, p. 287).

CHARLES MARSTON TVANAS

Sir Charles Marston yra parašęs knygą: The Bible Comes Alive, London, 1938 m. Jis pats kartu su Sir Henry Wollcome ir p. Harry Dunscombe Colt, amerikiečiu, finansavo 1932-1933 metų archeologinę expediciją Palestinon, o 1935-1936 m. jų ekspedicija vadinosi Wellcome-Marston Expedition

Savo radinius Lachish vietovėje paskelbė 1938 m. „The Bible Comes Alive" Tos knygos 33 p. ir toliau aiškina, kaip archeologija įrodė, jog tikrai tvanas buvo. Kas buvo prieš tvaną, Pradžios knygoje yra suimta į du skyriu, nors tai, anot Žydų Biblijos apima 1656 metus, o anot LXX-2262 metus. Žydų istorikas Juozapas rašo, kad tas laikotarpis tęsėsi 2256 m.; chaldėjietis Berosus (250 m. pr. Kr.) rašo, kad pirm tvano buvo 10 karalių, kas atitinka Pradžios knygos 10 patriarkų. Jo nuomone, jie valdę viso 2261 metus pirm tvano.

Reikia atminti, kad pirm tvano gyvenusieji žmonės neturėjo tinkamų priemonių laikui nustatyti. Dr. H. Breasted, Time and its Mysteries veikale rašo, kad Egiptas įsivedęs civilį kalendorių 4236 m. pr. Kr., bet archeologija ligi šiol negali pasakyti, ar tvanas buvo prieš, ar po to.

Oxforde, Ashmolean Muziejuje esanti molinė prizma su dantaraščio raštu, rašytu Abraomo laikais, apie 2050 m. pr. Kr., turi aštuonių pirm tvano buvusių karalių vardus. Juos pamini Sanshounyathan'as (1.000 m. pr. Kr.), Berosus (250 m. pr. Kr.). Apie juos kalba sumarų, graikų ir indų legendos. Tai visa rodo, kad Sen. Įstatymo žinios turi istorinį pagrindą.

Sumarų žiniomis pirm tvano buvę miestai: Eridu, Badtibira, Larak Sippar, Shuruppak, Ellasar.

Babilone rastieji molio plytelėse raštai dažnai siekia laikus prieš tvaną. Vienoj jų, pav., karalius giriasi mėgęs skaityti raštus iš laikų prieš tvaną.

Dr. Langdon teigia, kad babiloniečiai ir asiriečiai tikėję, jog visas apreikštas mokslas, paslaptys, atsiteisimo apeigos, visi tinkamo gyvenimo nuostatai yra jiems išsaugoti ir pertiekti prieš tvaną gyvenusių žmonių.

Visi, kurie skaitė dantaraščio žinias, tiki, kad Noės tvanas yra istorinis įvykis. Kai 1872 m. Jurgis Smith skaitė Londone iš chaldiejų raštų apie tvaną, tada dar nebuvo galima pilnai sudaryti ryškaus vaizdo. Bet kai L. Woolley chaldiejų Ur miesto piliakalnyje surado 1928-1929 metais tvano suneštą 8 pėdų storio molio sluogsnį, toliau nebuvo galima kalbėti abejojamai apie tvaną. F. Burrows nurodė į išsigelbėjusio iš tvano asmens vardą: Nahmolel, kurį žydai pavadino Noah.

Kada įvyko tvanas?

Archeologija nėra davusi kol kas griežto atsakymo. Anot žydų šv. Rašto, tvanas buvęs 292 m. pirm Abraomo. Septuaginta nurodo į 1072 m. tarpą. Kadangi Abraomas, spėjamai, yra gimęs 2160 m. pr. Kr. kaip teigia ne vienas mokslininkas, tai tvanas turėjęs būti 2452 m. pr. Kr., arba, anot Septuagintos pirm 3232 metų. Dabartiniai archeologai yra linkę priimti šią paskutinę datą.

L. Woolley skiria karalienės Shub-ar kapą 3200 m. pr .Kr., o ji gyveno jau po tvano. Sir Flinders sako, kad pirmas Egipto valdovas pirmosios dinastijos, Mena, valdęs Egiptą 4.300 m. pr. Kr. Nors nežinoma kaip plačiai apėmė tvanas žemę, bet visi turimieji daviniai nurodo, kad tvanas buvo pirm 3200 m. pr. Kr.

KATALIKŲ MOKSLININKŲ NUOMONĖ

Šiais 1953 metais išėjo iš spaudos vertinga knyga: A Catholic Commentary on Holy Scripture. Ji turi 1312 dviejų skilčių smulkaus rašto puslapių. Rašė ją devynerius metus keturių mokslininkų komisija, padedant 43 šv. Rašto žinovams.

Kun. Edmuntas F. Sutcliffe, S. J., Senojo Įstatymo leidėjas ir žinovas, rašo, kad šiuo tarpu dar negalima atsakyti į visus keliamus klausimus, kurie siejasi su pirmaisiais Genezos skyriais. Kai kurie įvykiai, kaip tvanas, yra arčiau istorinių patriarkų laikų. Dalykas pasilieka švelnus ir painus. (O. c. p. 180, nr. 138e).

Įdomūs yra jo paaiškinimai prie tvano klausimo.

Noės arkos stogas buvęs pakeltas vienu uolekčiu (mastu) aplinkui, kad gyventojams oro nepritrūktų ir gautų šviesos. Arka sustojusi ant Ararato kalnų, akadiečių vadinamų Urartu, į pietus nuo Armenijos, ir nėra tas kalnas, kurį dabar vadina Araratu. Kai nebuvo matyti vandens ant žemės, Noė laukė, kada žemė išdžius. Nuo Noės įėjimo arkan iki jis apleido ją praėjo visi mėnulio metai, arba 354 dienos, ir dar 11 dienų. Visa tai sudaro vienerius saulės metus, 365 dienas.

Mokslininkai, neatkreipusieji tinkamo dėmesio į žydų kalbos ypatybes, daug laiko manė ir teigė, kad tvanas buvęs visoje žemėje, kad jame žuvę visi žmonės, išskyrus Noės šeimyną. Geriau pažinus žydų kalbos dvasią, jau 19 šimtmetyje prieita išvados, kad tvanas apėmė žemės dalį, kad jame žuvo tik Seto ainijos palikuonys, o nieko nesakoma apie Kaino ainiją. Genezos gi ketvirtame skyriuje nurodyta, kad Kaino ainis Lamekas pagimdė Tubalkainą, "kurs užsiimdavo visokių įnagių kalimu iš vario ir geležies" (Prad.. 4.22).

Nuo Adomo iki tvanui, anot Masoreto teksto, buvo 1656 metų tarpas, Samaritiečių tekstas turi 1307, Septuaginta — 2256. Šventraščio rašytojas pabrėžtinai kartoja prie kiekvieno patriarko, kad jis pagimdė ir kitus sūnus ir dukteris. Jie visi negalėjo tilpti vienoje vietoje ir, aišku, buvo plačiai išsiskirstę. Tai patvirtina paskutiniais laikais rastieji žmonių kaulai įvairiuose pasaulio kraštuose iš senesnių laikų, negu tvanas.

BABILONO TVANAS

Babilono tradicija sako, kad tvanas nutraukęs jo istoriją. Prieš tvaną buvę paeiliui dešimt karalių. Tvanas yra minimas vienuoliktoje Gilgamesh epo plytelėje. (Žr. R. Campbell Thompson, The Epic or Gilgamish, 1928. Brit. Museum, The Babylonian Story of the Deluge)

Yra ryškus panašumas tarp šio epo ir Šv. Rašto paduodamų žinių. Arka — laivas buvęs išsakuotas, susilaikė arka ant kalno Nizir. Buvo išleidžiami iš arkos paukščiai. Po tvano dievaičiai užuodę gardų deginamos aukos kvapą. Bet tarp abiejų pasakojimų yra didelių skirtumų. Babilono epas yra aiškiai polyteistinis, neturįs dorovinio tikslo. Dievaičiai nežino kas daryti, baisiai išsigąsta tvano. Jie susirenka it musės aplink auką. Tvanas tęsęsis tik septynias dienas ir kartu su Uta-napishtimu išsigelbėję daug žmonių. Tai rodo, kad šv. Rašto rašytojas ir epo kūrėjai nepriklauso vieni nuo kitų kad bendrų žinių šaltinis buvo kitas.

Daromieji Mesopotamijoje archeologiniai iškasinėjimai parodė keletą stambių potvynių. (Žr. H. Peake, The Flood: New Light on an Old Story, 1930. E. Burrows, S. J., The Discovery of the Deluge in „The Dublin Review, 1930. 1-2 20).

S. Langdon surado Kish vietovėje tris tvanus, kuriuos jis įtalpina apie į 3400, 4000, 4200 metų pr. Kr. L. Woolley surado Ur pilyje aštuonių pėdų suneštą molio sluogsnį. Tai liudija, kad tvanas buvo ilgas ir didelis. Peake mano, kad šis Ur miesto tvanas yra to pat meto, kaip seniausias Kish vietovėje, bet tą patį tvaną E. Burrows atkelia 400 metų vėliau, į 3800 m. pr. Kr.

Atrodo, kad tvanas, kaip jis aprašytas šv. Raštė ir Babilono epe, nebus buvęs daug senesniais laikais, negu 3800 metų pr. Kr. ir ne jaunesniais kaip 3100 metais pirm Kr.

PABAIGA

Žinodami mūsų dienų mokslininkų, archeologų ir kitų nuomonę, paremta 1920-1940 m. archeologiniais radiniais, galime vien stebėtis arkivyskupo Juozapo Jono Skvirecko pareikštomis raštu prieš 40 metų nuomonėmis, jo aiškinimais, jo giliu istorinėn tieson įžvelgimu, — jos teisingos. Todėl širdyje kyla jam didelio įvertinimo ir dėkingumo jausmas.

K. Bitikas

ISMINTIS

Žvaigždžių kelių vargonais,
Dausų šviesos akordais,
Gyvybės spinduliais,
Kiek Dievas leis,
Pirmoji groja Išmintis:
Gamtos pilni aruodai —
Žiedai pabiro tūkstantoniai,
Ir viską teikia Išmintis.
Ir kūdikio skardžiam riksme,
Vabzdžių savėlaidos žaisme,
Žibutės dangiškoj aky
Ir šieno kupetos kvapsny,
Perkūno slėgiančiam griausme
Ir valančioj žaibų ugny —
Visur pirmauja Išmintis.
Kai dulkes prasijoję,
Atomo jėgą rado,
Neteko žmonės žado, —
Sutvarkė viską Išmintis:
Žmogus, tėvynė ir tauta
Yra dievybės atšvaita;
Kas siekia gėrio, turi vadą,
Jo vardas — Išmintis.

Senokai rusų žemės tyrinėtojai tikėjo Šiaurės Sibire esant naftos. Jie palyginę Amerikos naftos laukų paviršiaus žemės sudėtį su Sibiro, pamatė didelį panašumą. Prasidėjo gręžimai. 515 metrų gilumoje suras ta nafta. Tai tolimiausias šiaurėje naftos laukas, esantis 74 laips. geografin. platumoje.

DIENOS RUPESCIAIS

RAŠO

S. ZYMANTAS

P. Zundė, Lietuvių Bendruomenės Vokietijoje pirmininkas, paskutiniame „Br. Lietuvio“ numery rašė, kad reikia rašyti apie tai, ko skaitytojas neras svetimuose laikraščiuose, o tai būtų žinios iš Lietuvių Bendruomenės, VLIK'o ir kitų lietuviškų organizacijų veiklos ir pan.

P. Zundė iškėlė teisingų minčių. Bet, antra vertus, reikia atsiminti, kad ne visi lietuviai taip jau tuos svetimus laikraščius skaito. Taip pat laikraštis, kuriuo yra ir „Britanijos Lietuvis“, yra laikraštis, ir kaip toks turi skirtis nuo tarpusavio vidaus informacinio biuletenio ar bendruomenių kanceliarinio susirašinėjimo.

Žinoma, būtų labai naudinga, kad VLIK'o ir kitų lietuviškų organizacijų veikla būtų tinkamai padėstyta lietuviško laikraščio skiltyse.

Ne taip jau labai senai VLIK'o pirmininkas, po ilgų ginčų spaudoje, per Am. Balsą viešai Kraštui pareiškė, kad VLIK'as yra tik iki Kybartų, o jau toliau žodis priklausys pačiam Kraštui. Visai teisingas nusistatymas. Kol Lietuva yra okupuota, mes gyvename nenormalius laikus, todėl yra reikalingi ir Lietuvos Diplomatijos Šefas ir VLIK'as. Nor maliais laikais turėsime Lietuvos suvereninius organus, pripažintą Lietuvos vyriausybę, Lietuvos užsienio reikalų ministerį.

Dabar iš padaryto pareiškimo tenka suprasti, kad VLIK'as yra ir normalių ir nenormalių laikų Lietuvių Tautos Astovybė, ir kad jis prileidžia Lietuvos diplomatus prie diplomatinių atstovų skyrimo iš viso tik todėl, kad gyvename nenormalius laikus.

Samprotauti galima įvairiai, bet mums, gyvenantiems Didžioje Britanijoje reikia skaitytis su tokiu faktu. Lietuvos Atstovas Londone atstovauja ne VLIK'ą ir ne Lietuvos Diplomatijos Šefą, jis atstovauja Ne priklausomą Lietuvos valstybę. Jis kalba Lietuvos valstybės vardu, bet ne VLIK'o ar Lietuvos Diplomatijos Šefo vardu.

Kitas faktas yra toks. Jei į Lietuvos diplomatinio atstovavimo tvarkymą Didžioje Britanijoje būtų įjungtas VLIK'as, Lietuvos pasiuntinybės dienos šiame krašte būtų suskaitytos. Šio fakto konstatavimas nieko bendra neturi su mūsų tarpusavio simpatijomis ar antisimpatijomis. Tarptautiniu teisiniu požiūriu svetimos vyriausybės oficialiais ir formaliais Lietuvos valstybės atstovais laiko Lietuvos diplomatinę tarnybą. VLIK'as nėra pripažintas tautos atstovybe ar mūsų valdžia. Todėl ir reikalavimas iš Lietuvos Diplomatinio Šefo sutikti su tokiu susitvarkymu, kuris gali atnešti žalos Lietuvos reikalui yra beprasmis.

* * *

Tad jau geriau rašyti apie Korėją. Kiek tai liečia Vokietiją, tenka laukti 6 rugsėjo įvykstančių rinkimų. Sovietai jokių laukiamų nuolaidų Vokietijos reikalu kol kas neparodė.

Bet grįžtant prie Korėjos, tenka daryti išvadą, kad baigus karštąjį karą, šaltasis karas tęsiasi toliau, ir, nors paskutiniu metu UNO posėdžiuose ir pasaulinėje spaudoje buvo sukelta nemaža triukšmo dėl nieko, padėtis lieka labai paprasta ir nekomplikuota.

Korėjoje buvo įvykęs ginklo susidurimas tarp sovietų ir vakarų. Nei viena, nei kita pusė nelaimėjo. Pagal Malenkovą laimėjo sovietai, nes Amerikos „intervencionalistai“ buvo „užpuolę“ korėjiečių tautą, bet jų antpuolis buvo atmuštas su Kinijos „savanorių“ pagelba. O Višinskis ir pirštu nurodė vakarams, kad jie karo nelaimėjo.

Kaip bebūtų, jei kas galvoja, kad dabar tos ar kitos sudėties konferencija Korėjos reikalu ras sprendimą Korėjai suvienyti, tai jis labai klystų. Nei sovietai sutiks su tuo, kad Korėjoje įvyktų pav. kokie laisvi rinkimai, kurių pasėkoje komunistinis rėžimas šiaurės Korėjoje atsidurtų pavojuje, nei vakarai gali sutikti su tokia padėtim pietų Korėjoje, kuria sovietai galėtų pasinaudoti savo kontrolei išplėsti į visą Korėją.

Sovietų ir raudonųjų kiniečių akyse Korėja yra kelias į Mandžuriją. Nereikia užmiršti, kad japonų kariuomenė Yalu upę iš Korėjos į Kiniją paskutinių 60 metų bėgyje buvo peržengusi tris kartus. Bet antra vertus, amerikiečių akimis žiūrint, pietų Korėja gali sudaryti sovietams puikų prieštiltį puolimui prieš Japoniją. Tikros taikos metu užtektų, tiek Kinijos tiek Japonijos, saugumu užtikrinti, kad Korėja būtų padaryta neutrali buferinė valstybė. Bet mes tikros taikos pasauly neturime, gyvename augšto įtempimo laiką, pati Korėja yra pusiau perplėšta, pietiečiai stoja prieš šiauriečius, ir vieni ir kiti yra remiami užsienio jėgų, kurios vienos kitoms dėl strateginių sumetimų nusileisti negali. Todėl, visai realiai į padėtį žiūrint, yra nesvarbu, ar UNO sudarytas konferencijos sąstatas bus vienas ar kitas. Tik vietoje tų 90 dienų, skirtų pasitarimams, būtų geriau pasiruošti 90 savaičių ar 90 mėnesių ar net 90 metų, kaip kandžiai pastebėjo „The Economist“.

Korėjiečiams vis dėlto bus geriau bent ta prasme, kad vietoje konkurencijos bombomis jų žemėje, vyks konkurencija kraštui atstatyti dolariais ir rubliais. Malenkovas jau prisiūlė 1.000 milionų rublių padėti korėjiečių tautai užgydyti karo padarytas žaizdas.

Sovietai norėjo sustabdyti karą Korėjoje ir jį sustabdė. Toliau jie tūri visas galimybes žaisti, kiek jie tik nori. UNO sudarė komisiją Korėjos klausimui spręsti, bet Pekingas, jei norės, galės atmesti UNO pasiūlytą Korėjos konferencijos sudėtį ir reikalas vėl atsidurs, kur buvęs. Bendrai atrodo, kad buvo padaryta klaida, norint, kad UNO nustatytų visos Korėjos konferencijai sudėtį, su raudonaisiais kinais, šiaurės korėjiečiais imtinai, ir gal sovietais vietoje to, kad sudaryti tik UNO delegaciją šioje konferencijoje dalyvauti, ją agresoriams prieš pastatant.

Britai teisingai galvojo, kad karą prieš agresorių Korėjoje vedus UNO vardu, bet ne vien tų, kurie atsiunė savo karinius dalinius į Korėją kariauti UNO pusėje, turėtų būti ieškoma taikos sprendimo. Tai būtų labai svarbu šios tarptautinės organizacijos požiūriu. Reikia atsiminti, kad tai yra pirmas atsitikimas istorijoje, kada tarptautinė organizacija ėmėsi ginklo agresijai atremti. Tačiau britai padarė klaidą norėdami, kad UNO sudarytų pilną konferenciją ir jos sudėtį, numatydama kas turi atstovauti ir agresorių pusę. Tuo pasinaudojo Višinskis vandeniui drumsti ir grąsinimams švaistytis, o antra vertus tai privertė amerikiečius likti prie tvirto nusistatymo, kad konferencijoje turėtų dalyvauti tik tie, kurie savo daliniais dalyvavo pačioje akcijoje agresijai atremti.

Tačiau realiai žiūrint, delegaciją Korėjos klausimui spręsti galėtų sudaryti tik du astovai — sovietų ir amerikiečių. Gal taip ir būtų geriausia.

LAIKO SUNAUDOJIMAS

Naudodami laiką, galima dvejopai nusikalsti: kraštutiniu *ekonomiškumu* ir visišku jo *nevertinimu*. Pirmu atveju yra taupomo laiko pertempimas, antruoju — niekais leidžiamo laiko triumfas.

Nenaudingai leisti laiką yra kvailystė. Gili išmintis suprasti, kaip jį naudingai naudoti.

LIGUISTAS LAIKO TAUPYMAS

Pavyzdžiu galime paimti perspėjantį užrašą ant durų pas žmogų, kuris nuolat buvo užimtas ir vis dėl to mažai tepadarė:

„Mano laikas yra vertingas, kaip ir jūsų“; arba: „Jei mėgsti niekams leisti laiką, atsižvelk bent į kitus“.

Stambaus Čikagos prekybininko įstaigoje yra platus perspėjimo raštas:

„Svečiai, būkite trumpi; mano laikas yra brangus ir noriu iš anksto atsakyti į jūsų nenaudingus klausimus...

„Ar esu sveikas?“ — „Taip, ačiū!“

„Ar nepuikus oras?“ — „Tai man nerūpi“.

„Šilta (ar šalta), tiesa?“ — „Man nesvarbu“.

„Ar aš skaičiau laikraštį?“ — „Aš skaičiau tik apie biržą ir prekybą“.

„Ar mano šeima gerai laikosi?“ — „Esu nevedęs“.

„Sudiev“. — „Sudiev“.

Turime pasakyti, kad tai tikrai amerikoniškai. Madame du Deffand, gyvenusi Prancūzijoje prieš 200 metų, pasakė: „Tie, kurie ateina mane aplankyti, daro man garbę; tie, kurie neateina, daro man malonę“.

Tokie kraštutinumai neturi jokio pagrindo. Išdavoje — nutraukiami visi draugiški ryšiai ir nustojama malonių pasikalbėjimų, kada galime tylėti ir daug išmokti. Siekdami naudos, ar mes nerizikuojame nustoti to, kas gyvenime yra svarbiau už naudą? Kas dar svarbiau: ar mes nerizikuojame sulaužyti pagrindinio gražaus elgesio dėsnio, liečiančio gyvuosius ir mirusius? Ar ne „Conseils d'un vieil Americain“ knygos autorius — davęs originalių ir nevisad priimtinų pastabų — prikiša mirusiems gyvųjų gaišinimą, reikalaujant pertraukti kasdienes pareigas juos lankant ir laidojant? Šiaip ar taip tuo keliu pertoli nueita.

MASTAS

Ar nebūtų galima, nepaisant gero elgesio ir mandagumo taisyklių, sutikti su tais, kurie norėtų mus išlaisvinti iš nereikalingo vizitų balasto, kuris yra tiktai formalumas ir nereikalingas laiko gaištas?

Ar negalėtume patys savęs atleisti nuo tuščių laiškų rašymo, kai iš jų yra naudos tik knygynams ir paštui? Ar negalėtume būti laisvi nuo kitų tuščiai sugalvotų pareigų, kurios tik gaišina laiką?

Kai kas gali sakyti, kad draugystė yra paremta tais proginiais melais kuriems mes visi pritariame. Bet ar mes turime ir toliau tęsti šį melą? Atrodo, ne.

Kitas sako, kad draugiškas mandagumas yra tikros meilės pagrindas. Gerai; jos niekad nėra perdaug. Bet ar mes norime sausu formalizmu paremti tuščių žodžių įpareigojimus? Ne, dėkui už tai! Jei mes iš savo brangaus laiko paskiriame dvi ar tris valandas kenčiančiojo paguodimui ar sergančio aplankymui, mes gerai padarome. Bet jei mes naudojame brangų laiką tam, kad kur nuėję tuščiai paplepėtume, — kokia iš to nauda?

Jei mes tuo atžvilgiu nesusirūpiname, niekas taip neparaližuoja naudingo aktyvumo, kaip tuščias laiko leidimas. Žinoma, jei gyvenimas būtų ilgesnis! Kada mes galime dirbti ar galvoti, jei tušti žmonės ar nepalaikytinos draugystės aikvoja mūsų laiką, kurį būtų galima taip naudingai praleisti?

Kiekvienas, kuris nori patenkinamų savo darbo vaisių, turi žinoti, kaip tikslingai sunaudoti laiką.

Pagal R. Plus SJ — K. J. Ks

PAMALDOS

BRADFORD — rugsėjo 6 ir 20 d., 12,30 val.

NOTTINGHAM — rugsėjo 13 d., 12.15 val.

ISEJO IR NEBEGRIZO...

ISTORIJA APIE PRADINGUSĮ KUNIGĄ

Liepos 13 d., su kažin kuo mįslingai pasikalbėjęs telefonu, išėjo iš savo namų Bradfordo lenkų kapelionas kun. H. Borynski's, ir ligi šiol negrįžo.

Šitas faktas kelia pagrįstą nerimą, kai vis dar negalima atsakyti, kur jis dingo. Kai nepasitvirtino spėliojimai, kad jis galėjo netekti atminties ar kur į svečius išvykti, šiandien peršasi tik dvi prielaidos: arba kun. Borynskį buvo kieno nors išviliotas, o paskui nužudytas, arba jis kieno nors pagrobtas ir išvežtas iš Anglijos ar kur nors čia laikomas.

KAI KURIE FAKTAI

Bradfordo lenkų katalikus suorganizavo į parapiją vilnietis kunigas kan. Bol. Martynellis, berods, 1948 ar 49 metais. Tai praktiškas, gilios inteligencijos ir daug vargo matęs kunigas. Užėmę Vilniaus kraštą, bolševikai ištrėmė jį į Sibirą, kur turėjo badauti, šalti, sunkiai dirbti ir daugybę paniekinimų iki mušimo pergyventi.

Būdamas aukštos inteligencijos ir gyvenimo vėtytas bei mėtytas, kan. B. Martynellis nebuvo fanatikas taip religiniuose, taip tautiniuose dalykuose. Blaiviai ir protingai traktavo ir senus lietuvių lenkų nesutarimus dėl Vilniaus, o kviečiamas nesišalino nuo lietuvių ir mielai talkininkavo jų religiniame sąjūdyje.

Praėjusių metų gale patylomis kai kurių lenkų vesta akcija prieš kan. Martynellį įgavo stipresnes formas. Jam buvo prikišamas neveiklumas, lietuviška kilmė, nesugyvenimas su kai kuriomis lenkų organizacijomis ir t.t. Žmonės, kurie galėjo augantį įtempimą sušvelninti, griebėsi priešingų priemonių ir pradėjo rašyti skundus lenkų bažnytinei vadovybei Londone.

Pagaliau spalio mėn. opozicija laimėjo, ir kan. Martynellis buvo atleistas. Rušium su tuo jo nervai persitempė ir jis pasiprašė atostogų, nesutikdamas vykti kitur. Kad kaip nors pragyventų, jis lankė jį palaikančius lenkus, rinkdamas aukas, laikė privačias pamaldas sekmadieniais, kuriose dalyvaudavo apie 30 lenkų, rūpinosi mišių stipendijomis.

Su kun. Borynski'u, savaime aišku, artimų santykių nepalaikė. Nepageidavo jo vizitų, pats pas jį nesilankė, bet ir nekenkė.

Atsirado piktų žmonių, kurie pradėjo šmežti kan. Martynellį, įtarinėti ir skųsti policijai. To bereikėjo landiems anglų žurnalistams, kurie kan. Martynellį tiesiog persekiojo savo vizitais ir apklausinėjimais. Anglų dienraščiuose ėmė rodytis pigių sensacijų, keistų sugestijų, spėliojimų ir kitokių niekų. Tuo visu, be abejo, galėjo džiaugtis tiktai tie, kurie trokšta, kad tremtinių tarpe vyktų pjautynė, rietenos.

Kai kurie iškasė pasakos „geležėlę“ ir net metė šešėlį lietuviams. Būk jų dalis buvo nusistačiusi prieš kun. Borynskį, nėmėgusį jo ir... supraskite, ką jie padarė. Gal net įtarė suokalbų su pagyvenusiu vilniečiu kan. Martynelliu...? Laimė, anglų saugumas į ilgaliežuvių vapaliojimus nekreipė rimto dėmesio, nors vieną kitą lietuvį ir apklausinėjo.

DINGIMO APLINKYBĖS

Taigi, lenkų katalikų gyvenimas ir veikla Bradforde nebuvo pavyzdinga. Naminės rietenos prikuria įvairių paskalų, daug kam sugadina nervus, o dėl to kūrybinis darbas tik nukenčia.

Apsigyvenęs Bradforde, kun. Borynski pradėjo smarkiai dirbti. Jis organizavo jaunimą, vaikus, rengė vaidinimus, pobūvius, eisenas, planavo užpirkti didelius namus organizuotam darbui. Apie jo darbus plačiai rašė lenkų katalikų spauda, gėrėdamasi jo veikla ir sumanumu.

Nors nelauktas, jis liepos 13 d. apsilankė pas kan. Martynellį ir prikalbinėjo jį keltis kur kitur. Ar tas persikelti sutiko, — nežinau. Išėjęs iš jo, kun. Borynski nuvyko autobusu į Leeds pas šios apylinkės lenkų dekaną kan. Czorny. Juodu pasidalino dienos įspūdžiais, išgėrė kavos ir persiskyrė.

Atėjo tos dienos vakaras. Apie 7 val. kažin kas paskambino telefonu. Kai namų šeimininkė ėjo atsiliepti, ji pamatė kun. Borynskį su rageliu rankoje. Skubiai ranka ragelį uždengė, ir šeimininkė supratusi, jog kunigas nenori, kad jo pasikalbėjimas būtų išgirstas, pasišalino. Ji tiktai spėjusi išgirsti jo žodžius: „Gerai, gerai (ar: gerai, daktare), einu!“

Durys subildėjo, ir šeimininkė vėl pasirodė koridoriuje, manydama, kad kas nors atėina. Tačiau nieko nebuvo atėjęs, tik kun. Borynski, užsidėjęs juodą apsiaustą ir skrybėlę (kurios jis tuo metu nelabai dėvėjo), skubėjo gatve aukštyn Šv. Luko ligoninės kryptimi. Išėjo ir daugiau nebegrįžo.

Kun. Borynski pats jautė nenormalią padėtį Bradfordo lenkų tarpe. Tai liudija jo pastangos prikalbėti kan. Martynellį kitur išsikelti, jo prasitarimas kai kam, kad ilgai Bradforde nebūsiąs, kad išvažiuosiąs kitur (apie tai minėjo ir lietuviui St. Zajančkauskui) ir pan.

Tačiau kun. Borynski namuose paliko asmens dokumentus, banko knygelę (turi sutaupęs apie 300 svarų), o su savimi galėjo turėti tik apie 10 šil. Vadinasi, savo noru, nepasiėmęs reikalingiausių dalykų — bent dokumentų ir pinigų, jis kur nors išvykti negalėjo. Galų galė apie tai būtų kam nors konkrečiai pasakęs. Norėdamas persikelti kur kitur, būtų tai padaręs su savo bažn. vyriausybės žinia ir būtų pasiėmęs savo daiktus.

IŠVADOS

Šiandien, kada kun. Borynskio dingimas visiems yra tikra paslaptis, sunku darytį kokių išvadų ar spėliojimų, nors jų Bradforde kursuoja desėtkai.

Tačiau visų pirma reikia padaryti aiškią ir viešą pastabą: jokiu būdu *į šį reikalą negalima maišyti lietu-*

(nukelta į psl. 4)

S.W. REYMONT

Išvertė F. Neveravičius

KAIMIEČIAI

Anuomet, Nepriklausomoje Lietuvoje, F. Neveravičiaus ir „Sakalo“ knygų leidyklos dėka pasirodė lietuvių literatūroje didžiausias ir geriausias lenkų rašytojo Reymonto kūrinys „Kaimiečiai“. Įžangoje V. Mykolaitis-Putinas tada rašė: ... Reymontas priklauso realistinei impresijonistinei literatūros krypčiai su žymiu polinkiu į subjektyvizmą, lyrizmą, o vietomis ir į romantiką. Dėl to ir pats Reymontas nemėgęs, kai jį vadindavo realistu. Tačiau nėra jokios abejonės, kad „Kaimiečių“ autoriaus kuriamas pasaulis, gamta ir žmonės niekur neatitrūksta nuo tikrovės, o jis pats niekados nesusigundo jokiomis fikcijomis bei realybės paneigimu. Jos nenuneigdamas, Reymontas sugeba giliai jon įžvelgti, viršum jos pakilti, jos prasmę suvokti. Dėl to jo gamta, tarsi gyvos sielos valdoma, yra tokia nuolatos kintanti, nuolatos su žmogum susiliečianti. Dėl to ir jo žmonės tokie gaivalingi, pirmykščių instinktų valdomi ir mistikinės baimės reikalingi. Šitokie jie būtų ar tokie jie visados ryškūs savo kūno ir sielos bruožais.

.....„Kaimečiai“ susideda iš 4 dalių: Ruduo, Žiema, Pavasaris ir Vasara. Tad didžiulio, 4 tomų kūrinio veiksmas apima tik vienerių metų laikotarpį.“

Dabar, Amerikoje, „Nemuno“ Leidykla išleido antrąją laidą šio vertingo kūrinio visus 4 tomus. Čia mūsų skaitytojams spausdiname ištrauką iš pirmojo tomo.

RUDUO

Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus.

— Ant amžių amžinųjų, mano Agota, o kurgi išsirengei, ką?

— Į svietą, į žmones, klebonėli brangus — į tokį svietą: — užbrėžė lazdele lanką nuo rytų iki vakarų.

Kunigas nesąmoningai pažvelgė į tą tolį ir tuojau primerkė akis, nes ties vakarais kybojo akinanti saulė; o paskui paklausė tyliau, lyg bailiau...

— Išvarė tave Klembai, ką? o gal tik nesantaika?.... gal...

Atsakė ne tuojau, kiek išsitiesė, apvedė sunkiai senomis išbliškusiomis akimis tuščius, rudeninius laukus ir soduose pasinėrusio kaimo stogus.

— E... neišvarė... kaip gi... geri žmonės giminaičiai. Nesantaikos ir nebuvo jokios. — Bet suvokiau pati, kad reik man į svietą. Iš svetimo vežimo — lipk kad ir jūron.

Reikėjo... darbo jau man nebeturėjo... žiema artinasi, tai kaip gi — negi dykai duos man viralo, arba ir kampą pergulėti?...

Očia, kaip mat, it veršį nuo karvės nutraukė... o ir žąseles reik į pastotę ginti, nes naktys jau šaltos - tai ir padariau vietą... kaip gi, gaila gyvulėlių — ir Dievo sutvėrimas... O žmonės jie geri, nors vasarą mane priglaudžia, kampo ir šaukšto valgio nesigaili — jog žmogus sau lyg kokia ponia vaikštinėji...

— O žiemą į svietą ubagais.

— Nedaug man tereikia, — tai sau pas gerus žmones išsiprašysiu ir ligi pavasario su Jėzaus pagalba išvargsiu, o dar ir to skatiko kiek susirinks — tai kaip tik jiems priešpjūtei... giminaičiai juk...

O jau apleisti vargdienių — Jėzusėlis saldžiausias neapleis.

— Neapleis, ne — sušuko karštai ir droviai įkišo jai į saują auksiną.

— Klebonėli mūsų širdingasai, klebonėli!

Pripuolė prie jo kelių drebančia galva, o ašaros it žirniai ėmė byrėti jos pilku ir, tarytum rudens arimas, išvagotu veidu.

—Keliauk su Ponu Dievu — keliauk sau — šnibždėjo sumišęs keldamas ją nuo žemės.

Virpančiomis rankomis susirinko našulius ir lazdele su ežiu ant galo, persižegnojo ir nuėjo, duobėtu keliu ant miškų: tik protarpiais atsigręždavo į kaimą, į laukus, kuriuose kasė bulves, ir į tuos piemenų ugniakurų dūmus, besidriekiančius žemai ties rugienomis, žvelgdavo gailiai, ir, pagaliau, dingo už pakelės krūmų.

O kunigas vėl atsisėdo ant plūgo ratukų, pašniaukė tabokos ir atsklei dė breviorių, tačiau akys sklydo jam nuo raudonų raidžių ir skrido milžiniškais, rudens mąstingume pasinėrusiais plotais, čia klaidžiojo blyškiu dangumi, čia vėl stojo ties pasilenkusiu ant plūgo bernu.

— Valiuk! vaga kreiva... tai... — sušuko kiek pakildamas ir ėjo jau akimis žingsnis po žingsnio paskui porą riebių šyvių, traukiančių girgždantį plūgą.

Vėl ėmė nesąmoningai rankioti raudonas brevioriaus raides ir krutinti lūpas, tačiau kas akimirksnis vijosi akimis čia šyvius, čia pulkelį varnų, kurios atsargiai, ištempusios snapus, strapinėjo vagoje ir kaskart, po kiekvieno botago šmaukštelėjimo, po kiekvieno plūgo atgręžimo, sunkiai pakildavo, krisdavo tuojau ant suartų dirvonų ir galasdavo snapus į kietus sudžiuvusius grumstus.

— Valiuk! šmaukštelk dešiniąją per kelnes, nes atsilieka!

Nusišypsojo, nes dešinioji, gavusi botagų, jau traukė lygiai, o kada arkliai priėjo kelią, gyvai pakilo, paplakšnojo juos draugiškai per nugaras, net tiesė į jį šnerves ir bičiuliškai uostinėjo veidą.

— Eeet-as! — giesmingai šaukė Valiukas, ištraukė žibantį, tarytum sidabrinį plūgą, lengvai pakėlė jį, patraukė arklius vadžiomis, jog apskriejo trumpą lanką, įsmeigė žvilgantį nuoragą į rugieną, šmaukštelėjo botagu, — arkliai patraukė iš vietos, net branktai sugirgždėjo, — ir arė toliau didelę žemės užuoganą, kuri stačiu kampu nuo kelio leidosi atšlaite ir tarytum ilgas pašukinių grumstų ataudas, driekėsi net ligi pat žemai išsitiesusio, rausvuose ir gelsvuose soduose tarsi paskendusio kaimo.

Buvo tylu, šilta ir kiek mieguista.

Nors buvo jau rugsėjo pabaiga, saulė tebešildė gerokai — kybojo pusiaukelėj tarp pietų ir vakarų ties miškais, jog net krūmai ir krūvelės akmenų, ir kriaušės laukuose, net su džiūvę kieti grumstai klojo paskui save tamsius ir šaltus šešėlius.

Ištuštėjusiuose laukuose buvo tyla, o ore, apdūmytame saulės šviesos dulkių, svaiginantis saldumas; augštoj, blyškioj žydrinėj kur nekur tysojo išsidraikę milžiniški balti debesys, tarytum sniego vėpūtiniai, vėtrų supustyti ir nuspurinti.

O po jais, kiek akis aprėpia, driekėsi pilki laukai, nelyginant milžiniškas dūbuo su žydrais miškų skynimais — dūbuo, per kurį it saulėj nutviskusi sidabrinė gija, iš po pakrantės alksnių ir žilvyčių, vingiuose švytavo upė. Vidury kaimo telksojo ji didžiuliu pailgu tvenkiniu ir tarp kalvų bėgo skardžiu į žiemius; slėnio dugne, aplink tvenkinį driekėsi kaimas, rudeninėm sodų spalvom mirgėdamas saulėj — tarytum raudonai geltonas vikšras, susirietęs ant pilko varnalėšo lapo; nuo kaimo link miškų traukėsi ilga, kiek suraizgyta rėžių gija, pilkų laukų marškos, ežių virvės, pilnos akmenų ir kryklių — tik kur nekur toj sidabrinėj pilkumoj tyvuliavo aukso sriautai — kvepiančiais žiedais geltonavo vilkavikiai, baltavo nualpusios, išdžiūvusios viešmenų vagos, ar tysojo smėlėti mieguisti keliai, ir ties jais eilės galingų tuopų lengvai kopė į augštumas ir leidosi miškų linkui.

Kunigas atsipeikėjo žiūrėjęs, nes ilgas, gailus bliovimas pasklido kažkur netoliese, jog net varnos pašoko kranksėdamos ir įstrižu skrydžiu lėkė į bulvienas — o juodas mirgantis šešėlis bėgo paskui jas apačia, rugienomis ir arimais.

Pridengė akis ranka ir žiūrėjo prieš saulę — keliu nuo miškų ėjo kažkokia mergina ir traukė paskui už saito didžiulę žalą karvę; praeidama pasakė Pagarbintą ir norėjo pasukti pabučiuoti kunigui rankos, tačiau karvė paplėšė ją į šalį ir vėl ėmė bliauti.

— Vedi parduoti, ką?

— Ne... tik pas malūninko buliuką... stovėk gi, nelaboji... Pasiutai, ar ką! — šaukė ji uždususi ir stengdamos sulaikyti, bet karvė ją patraukė, ir abi jau bėgo tekinos, kol dulkės pridengė jas debesiu.

Tylintieji lietuviai

Senas priežodis „Genys margas — pasaulis dar margesnis“ nėra dar pasėnęs. Jis lyg naujas dabartiniame gyvenime, nespėjęs pasenti nė mums — lietuviams tremtiniams.

Daug laikraščiai rašė apie margą lietuvių tremtinių gyvenimą nuo Pietų Kryžiaus žvaigždyno ligi Šiaurės Žvaigždės, nuo vieno plačiosios tėviškės krašto ligi kito. Visur per pasaulį keliauja lietuvis, kaip gražios pienės vėjo išpūsti pūkeliai skrenda ir skrenda.

Vienur audėjėlės lietuviškais raštais dabina net prezidentus, kitur lietuviška kumštis pritrenkia kone pasaulio bokso galiūnus, arba, kaip Niujorko katedroj atsiaidi lietuviška sutartinė giesmė, kaip juntamai kyla lietuviška nuosavybė ant nenuosavos žemės, ir kaip renkamos iš lietuvių laukos palaikyti jau nelietuviuose lietuvybę. Apie visokius lietuvius tremtinius rašoma.

O tačiau, ką man teko kelis kartus patirti, vargu ar koks lietuvis žurnalistas bus aptikęs ir parašęs. Vargu!

* * *

Gražus Olandijos Limburgas ir jo žali laukai. Limburgas, nedidelė Olandijos pietinė provincija kaip pirštas įsispraudęs tarp Belgijos ir Vokietijos. Jis toli nuo pačios Olandijos centrų, o per sieną nearti nei vokiečiams, nei belgams. Jeigu jau nebūtų jis toks gražus, sutvarkytas ir tokie malonūs olandai, sakytumei, tai šalies „užpečkis“.

Iš nežymios Heeze - Linde traukinio stoties medžiais nusodintu vieškeliu autobusu sukame į rytus ir pro pelkes, per kanalus atsiremiam mažučiame Asteno miestelyje. Ką gi rasti Olandijos užkampio miestelyje?

* * *

Skambutis. Atsidaro durys. Trumpas susipažinimas — goeden dag!

— Jumis senukai labai labai džiaugsis, — aiškina sesutė vienuolė vėsdama laiptais augštyn, — jie labai laukia, kad kas nors aplankytų ir su kuo turėtų pasikalbėti.

Ketvirtas augštas — kambarių eilė pastogėje. Seselė pabeldžia durysna, moteriškas kvietimas, įeinu.

* * *

Po pirmos pažinties įspūdžių atsipalaidavus laisviau liežuviams prie lietuviškų linų staltiesės metame gyvenimo gijas iš dabar praeitin. Pasijutau tikrai lietuviškame kampelyje. Lietuvis ūkininkas žilutis kaip vyšnia gegužyje ir lietuviškai šneki moteris. Abudu džiaugiasi sulaukę svetimo žmogaus jų gyvenime. Žmogaus, kurs pralaužia jų vienatvę sve timame krašte, senelių prieglaudoje.

Šnekučiuojamės.

— Esame nuo Keturvalakių. Turėjome labai gražų ūkį. Turėjome visas moderniškam ūkiui nors kiek reikalingas mašinas. Traktoriumi dirbome laukus, jis vilko sėjamąją, kertamąją, duzgino kuliamą ir malė. Lauko nemažai — 65 ha. dirbama žemė gera, sodai — kaip miškelis. O kaip vokiečiai birželio 22 d. pavykėjo rusus nuo sienos, šių stiprus dalinys susispietė mūsų mediniuose ir soduose. Aplink mus kaukė praga ras. Vokiečių „štukai“ paliejo ugnį į mūsų triobas. Pragaras. Vienam vokiečių kareiviui pavyko paleisti gyvulius iš tvarto, kitas, norėjęs atidaryti arklių degantį tvartą krito tarpvartėje. Triobų blekiniai stogai raitėsi, ugnis sodyboje, ugnis iš šonų, ugnis širdyje, visur ugnis...

Liko tik žemės ribos, jose pelenai, nuodėguliai ir vienas pastatas —kiau lininkai moderniški. Ką gi? Suėjome į juos su šeimyna gyventi, —...

— Lietuviškas Jonas, — pagalvojau.

...— bandėme atsistatyti, bet artinantis rusams prisėjo pasikinkius arkliuką palikti nuodėgulius, pelenus laukų ribas.

— Na, o toliau...? — klausiau.

— Ingolstadto stvyklos komitetas pasiūlė senukams čia važiuoti kurie nėmano ar tikisi negalėsią išvykti už jūriuose. Tad, ir matote mus čia dabar.

* * *

Asteno senelių prieglauda išlaikoma Olandijos katalikų, kur jie gerai organizuoti savo tarpe, socialinė pa dėtis rėmiama visų, katalikai itin veiklūs artimo meilės reikaluose. Jų organizacijos remiamos katalikų išlaiko dideles prieglaudas, ligonines, našlaitynus. Jų dėka Asteno senelių prieglaudoje prisiglaudę penki lietuviai senukai gauna visą išlaikymą ir pragyvenimą.

* * *

— Tai gal ir neblogai čia jaučiatės, nieko nė netrūksta? — norėjau kiek patvirtinti savo įspūdžius.

— Maistas mums nepritaikintas, bet gaunant produktais ir savo prisiperkant, pasigaminame kiek jau mums reikia neblogx. Patalpos palėpės kambariuose, mažai šviesos, langai mažučiai į žiemių ir rytų pusę, o dar užstoti išsikerojusio lapuočio. Kaulus ir sąnarius laužo rudenį reumatizmas, o kai Olandijoje kone iš tisą laiką drėgnoka, taip ir kenčiame beveik visą laiką.

— Na, o daktarai nepagelbsti, neišgydo?

— Tai, kad nesukalbame. Jie lietuviškai nemoka, mes gi — olandiškai visai nesuprantame. Vokiškai te žinome,, guten Tag“. Seniau gyveno netoli miestelyje vienas lenkas, buvo geriau,, nes jis pagelbėdavo pas daktarą ar kitur. Dabar jo nėra. Taip ir nesusikalbame, nors sirk, ar mirk, ar kas darytųsi.

— Tai jums tikrai sunku?!

— O, kaip sunku negalint susikalbėti! Ar tu nori ko paprašyti, ar nueini į krautuvę, ar kitur. Sunku. Šnekame visur lietuviškai. Olandai maloniai šypsosi. Ko svarbiausiai reikia susirodome su slaugėmis sesutėmis ant kalendoriaus, laikrodžio, pirštais. Taip ir gyvename. Labai sunku ir jaučiamės labai apleisti, užmiršti.

Mums bekalbant, įėjo viena olandė moteris. Iš veido ir našulio matėsi esant geradare. Ji dažnai atlankan tį lietuvius senukus, atnešanti daug vaisių, kai kada maisto ir liepianti užeiti į sodą, nes didelis esąs. Ji skundėsi man, kodėl senukai neužeiną. Kur užeis — nesuprato ko norėjo gera moteris. Nuo dabar žadėjo užeiti. Abeji patenkinti.

* * *

Asteno apylinkių ūkininkai ir mies telėnai puikiai pažįsta žilagalvį senuką, besiramščiuojantį lazdute per laukus. Eina buvęs lietuvis ūkininkas, turėjęs 65 ha. savos žemės ir visas mašinas per nesavus laukus, žvelgia į nesavus laukus. „Gražiai auga ir Olandijoje rugeliai, o kad jie būtų savo!“ Olandai ūkininkai mato žilagalvį senuką, bet vargu ar mato jo gyvenimo nėlaimę širdyje, jo meilę saviems laukams

* * *

Asteno prieglaudoje palėpės kambariukuose laukia sugrįžimo dienos į savo laukus dvi ūkininkų šeimos. Viena nuo Keturvalakių iš Suvalkijos — Klimavičiai ir kita nuo Skuodo iš Žemaitijos — Prielgauskai. Abeji laukia ir viltimi gyvena nekalbėdami apie tai. Tenai yra viena mergina senutė — Traškauskaitė iš Vilkaviškio. Skundžiasi jinai:

— Turėjau stubutę ir kamputį žemelės. Eidavau dirbti pas kitus. Dabar čia gyvenu. Et, tik duoti lazdų mums, kad palikome tą Lietuvėlę... — užbaigia jinai.

Užpraeitais metais prieglaudoje mirė 100 metų sulaukęs tėvukas Antanas Mikulskis. Pats burmistras ir miestelio žmonės minėjo lietuvio žilą sukaktį. Tuoj po to vis kalbėjo apie savo krašto kalnelius... ir dabar žymi jo vietą kiek pakilęs antkapis ir kuklus kryželis.

Gėnys margas — margas ir lietuviškas tremties pasaulis. Daug kur jau vis labiau tyla kalbos apie grįžimą, daug kur tik kalbama apie jį. Kuriasi naujos nuosavybės, nauji atei čiai planai. Visur veikiama, — Astene gi— pergyvenama lietuvio tragedija aušros belaukiant...

K. J. Dėdinas

ISEJO IR NEBEGRIZO...

(atkelta iš psl. 3)

vių, kurie visai abejingi ir nesuinteresuoti, ar vietos lenkų kapelionu yra kun. X ar kun. Y. Jie čia turi savo kapelioną. Tautiniai nesupratimai ar praeities ginčai čia niekad nebuvo diskutuojami ar liečiami.

Antra, kan. Martynėllis yra piktų žmonių auka, kuris dėl to nebeteko sveikatos ir kuriam senatvė sudrums ta tikrai demoniškomis priemonėmis.

Trečia: ar galima ieškoti kokių siūlų vietos parapijos susiskaldyme, nesiimu spręsti. Lietuviai su lenkais čia nesueina į glaudesnį sąlytį ir jų gyvenimas liečia uždaru jų gyvenimu.

Ketvirta, kun. Borynski *laisva valia negalėjo pasitraukti*. Tam nėra jokių argumentų ir įrodymų. Paslap tingas telefonas (gal su grąsinimais) tylus išėjimas (niekam namuose nepasakius) savyje slepia kai ką paslap tingo.

Tai ką galima apie visa tai galvoti? Ir šį tą. Faktas, kad jį kažin kas pagrobė: prie Šv. Luko ligoninės kai kas matęs juodą mašinėlę, kai kas matęs jį ir įsėdant...

Galima klausti: kas jį pagrobė? Tačiau atsakymas išeina iš šio straipsnio ribų. Pagaliau apie tai visi atvira burna kalba...

Sapienti sat. *J. Gailius.*

Kiprui Bieliniui rugsėjo 26 d. sueina 70 metų amžiaus. Jis ruošia savo atsiminimus.

* * *

Kompozitorius Vl. Jakubėnas sukūrė naują simfoniją, kurį šiuo metu instrumentuojama.

* * *

Lietuviai demokratai Amerikoje planuoja surengti didelį sąskrydį Vašingtone, kur dalyvautų ir žymių amerikiečių politikų, kaip pvz. kongresmenų.

* * *

W. Laukaitis, buv. SLA pirmininkas, respublikonų partijos siūlomas kandidatu į Baltimorės miesto burmistro postą.

LIETUVIAI SVETUR

AUSTRALIJA

Lietuvių kolonijose — Melbourne, Geelonge, Adelaidėje ir Sydnejuje - varoma smarki akcija lietuviškiems namams įsigyti. — Didelė dalis Australijoje gyvenančių lietuvių yra užsiregistravę kvotai į JAV. Norint išvažiuoti pagal eilę, reikia laukti apie 6 - 7 metus. Keleta lietuvių šeimų ir atskirų asmenų yra išvykę be eilės į JAV ir Kanadą. Ateinančiais metais pagal kvotą iš Melbourno išvyksta prof. P. V. Raulinaitis su šeima. — Karaliaus Mindaugo Institutas Melbourne liepos 26 d. suruošė viešą paskaitą tema „Senoji lietuvių tikyba“. Prelegentas buvo kun. P. Vasaris. Į paskaitą atsilankė gausiai klausytojų. Institutui va dovaujo prof. P. V. Raulinaitis.

Adelaidėje liepos 30 d. netikėtai mirė C. Petrikas, žymus visuomeninkas ir laikraštininkas. Velionis buvo aktyvus Australijos lietuvių visuomenės gyvenime ir dirbo vietos valdyboje. Jis yra parašęs eilę straipsnių ir vertimų iš įvairių kalbų. Kai kurie jo vertimai buvo išleisti atskiromis knygelėmis. Velionis paliko suaugusią šeimą. Mirties priežastis — širdies liga. Jis mirė staiga, besikalbėdamas su jį aplankiusiais svečiais.

Australų informaciniai šaltiniai praneša, kad nuo 1948 ligi 1952 m. į Australiją iš Baltijos kraštų atvyko šitiek asmenų: iš Lietuvos — 8.705; i' Latvijos — 18.367; iš Estijos — 5.221. Tie skaičiai rodo tik atvykusiųjų kilimo vietas, bet ne asmenų tautybę.

Gerai įsikūrusi lietuvių kolonija. Maunt Gabier miestelyje per ketverius metus įsikūrė apie 50 lietuvių. Iš 12 šeimų 10 jau turi arba baigia statyti nuosavus namus. Mieste veikia didelė lietuvių lentpiūvė, baldų dirbtuvė, valgykla. Vienas lietuvis nusipirko didelį gyvulių ūkį. Trys miško eksplotacijos kontraktoriai. Miškuose ir prie akmenų uždirbama ikį 20 svarų grynais į savaitę. J. Jonušaitienė čia sudarė tautinių šokėjų grupę, kuri net miesto burmistro kviečiama parengimams. Tos apylinkės australai labai gerbia lietuvius ir mėgsta lietuviškas dainas. Gambier kapinėse palaidotas vienintelis lietuvis, Vincas Jakimavičius, žuvęs motociklo katastrofoje. Ant jo kapo stovi paminklas su įrašu: „Jei grįši, lietuvi, pasakyk Tėvynei, kad aš ją mylėjau“.

ARGENTINA

Argentinos Lietuvių Centro 25 metų veiklos sukaktuvių proga išleistas specialus leidinys Dr. J. Basanavičiaus atminimui, kurio vardu Centras yra pavadintas.

Jonas Šlapelis yra vienas stambiausių ir sėkmingiausių Patagonijos karakulinių avių augintojų ir vilnų eksportininkų. Jis yra laimėjęs aukso medalį už geriausios rūšies avis. J. Šlapelis palaiko artimus santykius su Argentinos lietuvių centrinėmis kolonijomis. Kai rugpiūčio mėn. pradžioje jis apsilankė Buenos Aires, žymus argentiniečių dienraštis „Noticias Graficas“ įsidėjo jo atvaizdą su palankiu lietuviams aprašymu.

Villa Lugano lietuviai gausiai imasi savarankiškų verslų ir yra sėkmingai įsikūrę daugelyje pramonės, amatų ir prekybos šakų. Lietuviams priklauso eilė fabrikų ir šiap įmonių: baldų, audimo, peilių ir šakučių, kėdžių, parketo gaminimo, namų statybos, mėsinių, kepyklų, automobilių ir dviračių taisymo, siuvyklų, šaltkalvystės, aukso ir brangenybių apdirbimo, elektrotechnikos ir eilė kitų. Yra lietuviškų restoranų, fotografijos, bitininkystės įmonių ir kt.

50.000 pezų lietuvių jaunimo namams. „Argentinos Lietuvių Balsas“ paskelbė Jono Čikstės atsišaukimą į Buenos Aires tautiečius įkurti tame mieste pavyzdingą lietuvių jaunimo centrą su salėmis, sporto aikštėmis, maudymosi baseinais ir t.t. Atsišaukimo autorius pats pirmas pasižadėjo tam reikalui skirti 50.000 pezų.

KOLUMBIJA

Pirmasis Kolumbijos lietuvių suvažiavimas rugpiūčio 14 - 16 dienomis buvo svarbus tuo, kad jo pro gramoje buvo numatyta priimti ben druomenės įstatus, išrinkti krašto valdybą ir aplamai nustatyti gaires lietuviškam veikimui. Kongreso išvakarėse buvo numatyta „Šventoji valanda už Lietuvą“, kurioje pasiža dėjo dalyvauti ir Medellino arkivyskupas bei šiaip augšti pareigūnai. Taip pat buvo numatyta, kad lietuvių delegacija nuvyks pasveikinti naująjį Kolumbijos prezidentą, kuris tomis dienomis turėjo atvykti į Medelliną. Jam buvo numatyta įteikti memorandumą Lietuvos reikalais. Į Kongresą pakviestas ir gen. Grigaliūnas - Glovackis, kuris gyvena Kolumbijoje. Suvažiavimo dienomis buvo vykdoma plati meninė pro grama, dalyvaujant lietuviams menininkams I. Vasyliūnui, B. Čypienei ir kt.

KELIONĖ ERDVEN

KAIP JI ISIVAIZDUOJA LOS ANGELES UNIVERSITETO FIZIKOS PROFESORIUS HEINZ HABER.

Žmogus rengiasi šuoliui į erdvę. Per ateinančius dešimt metų, erdvėje bus pastatyta stotis, iš kurios bus daromos ekspedicijos į mėnulį ir kitas kaimynines planetas. Šios stoties statyba rūpinasi Wernher von Braun. Žmogui prieš akis stovi nauji atradimai, bet kartu su jais ir nauji pavojai. Ar išvengs žmogus meteorų krušos, kosminių spindulių, saulės kaitros? Ar iš vis žemės žmogus galės gyventi erdvėje? Į šiuos klausimus bando atsakyti profesorius Haber.

Išvykdamas į erdvę žmogus paliks savo gimtinę žemę, kuri amžiais buvo jo gyvenimo pagrindas. Joje žmogus susiformavo, išaugo. Kelionė į erdvę, todėl, yra ne vien tik techninė, bet ir biologinė bei medicinos problema.

Tiesa, žmogus gali prisipratinti prie kraštuninių gyvenimo sąlygų žemėje. Jis sugeba išsilaikyti pusiaujo karštyje, kaip ir ašigalių šaltyje. Tačiau, kas atsitiks su juo kai jis užpakaly savęs paliks muš supančią ir saugojančią atmosferą ir atsidurs tuščioje už jos erdvėje?

Ten nebus kvėpavimui reikalingo deguonies.

Ten, išnykus atmosferiniam slėgimui, jo gyslose pradės virti kraujas.

Ten jį pasitiks saulės ultra violetiniai spinduliai tokia jėga, kad per kelias minutes jis bus jau visiškai iškepęs.

Ten jo kūną graižys atominiai „šūviai“, kitaip vadinami kosminiais spinduliais.

Ten, išnykus atmosferos slėgimui, jo „erdvės laivo“ viduje pasidarys nepakeliama temperatūra.

Malonus melsvas dangus išnyks ir pažvelgęs iš savo „laivo“ pro langą jis matys tik visiškai juodą, nepra regimą tamsą.

Ten jo laivą, o kartu, žinoma, ir jį patį, pradės bombarduoti erdvės sviediniai-meteorai, kurie lengviausiai gali pramušti bet kokio storio šarvą.

Šalia viso to, jis pasijus bejėgis kažkur viduryje, nejaus nei viršaus, nei apačios. Trumpai sakant žmogus nė erdvės gyvenimui nulipdytas.

Nuo pat sutvėrimo dienos jis gyveno (tai ką mes laikome gyvenimu) žemėje ir išsivystė taip, kaip žemės sąlygos reikalavo. Galimas dalykas, kad pačioje pradžioje idealiausios gyvenimo sąlygos buvo vandenyje. Jūros vandenyje randame įdealiausią gyvenimui reikalingų medžiagų proporciją-deguonies, angliarūkšties, ir visą eilę kitų cheminių gyvenimui reikalingų medžiagų ir junginių, saulės šviesą ir pastoviausią temperatūrą. Vėliau gamtoje atsirado augalai ir gyvuliai, kurie pajėgė gyventi sausumoje, bet tai įvyko gerokai vėliau. Visas šis gyvenimas vystėsi po oro apsiausto (vadinamo atmosfera) saugia priedanga. Šita, iš pažiūros nereikalinga medžiaga (oras, pasidarė nepakeičiama gyvenimui žemėje. Be jos žemėje negalėtų būti jokios gyvybės. Kai tik žmogus pasieks erdvę jis tos atmosferos apsaugos neteks. Jei jis nepasidarys kokios nors dirbtinės apsaugos, kuri pakeistų jam atmosferą, tai jis pasijus kaip jūros gilumų žuvis staiga išmesta ant kranto.

Inžinieriai turi išspręsti problemą, kaip sukonstruoti erdvės keliautojams labai judrią ir gerai uždarytą bei izoliuotą aplinką, paprastais žodžiais sakant hermetiškai uždarytą patalpą, kurioje galima būtų sudaryti galimai žmoniškesnes gyvenimo sąlygas ir jas palaikyti. Sako, kaip žuvis gyvena akvariume taip ir žmogus galės gyventi tokioje patalpoje.

Savaime suprantama, kad, nei erdvės raketoje, nei tarpplanetinėje stotyje, neaglima bus įrengti tokių patogumų kaip žemėje. Todėl erdvės kelionė bus sunki ir reikalaujanti kraštutinio jėgų įtempimo. Tokias keliones atlikti galės tik sveiki stiprūs ir fiziškai gerai išsivystę žmonės.

Daugumas erdvės kelionės problemų yra panašios į tas, kurias turėjo nugalėti moderniųjų lėktuvų lakūnai. Deguonies tiekimo, kūno slėgimo, temperatūros ir pašalinimo problemos yra sėkmingai pašalintos. Jų sprendimas galės būti pritaikintas ir erdvės raketose. Dar atsiranda visa eilė papildomų problemų, bet ir tos, atrodo, inžinierių bus sėkmingai išspręstos.

Erdvės gydytojai savo tyrimams davinius gali gauti iš dviejų šaltinių. Vienas jų tai bandomosios raketos, kurios dabar yra siunčiamos į erdvę ir ateityje dar nemažai jų bus paleista, kol pats žmogus įsidrąsins keliauti. Dr. von Braun ir jo bendradarbiai iš tų davinių jau susidarė tikrą vaizdą, kaip turi būti konstruojamas ir kaip veiks būsimasis „raketinis erdvės laivas“. Iš jo patyrimų mes jau pradžioje išskaičiavome keletą faktų, su kuriais erdvės keliautojas turi skaitytis.

Antras žinių šaltinis tai mokslas apie įvairius fiziologinius ir psichologinius reiškinius, kuris medikams gali suteikti labai daug svarbių žinių. Erdvės medikas turi, kuo kruopščiausiai surinkti visas detales apie gyvenimo sąlygas ir pavojus erdvėje ir petiekti juos būsimųjų „laivų“ konstruktoriams.

Tokiu būdu, erdvės medicina ir erdvės technika dirba kartu. Aviacijoje medicina sekė techniką truputį atsilikusi ir mokėsi iš jos patyrimų. Tačiau, erdvės „aviacijoje“ medicina neišvengiamai tui išeiti į priekį. Atsižvelgiant į milžiniškas išlaidas erdvės laivo statybai būtų labai neišmintinga dėl žmogaus fizinio nesugebėjimo nustoti tobulos mašinos. Todėl, žmogaus fiziologiniai ir psichologiniai sugebėjimai turi būti iš anksto išnagrinėjami ir nustatomos galimybių ribos. Į tas ribas turi būti atsižvelgiama konstruojant tarpplanetinę stotį ar erdvės laivą. Jų įgulos susidedančios iš mokslininkų ir technikų turi būti lygiai geraj išvystytos kaip ir pačios mašinos, kurias jie kontroliuos. Juk nuo įgulos, tikrumoje, priklausys „misijos“ pasisekimas.

Pesimistai tvirtina, kad erdvės laivo įgula išviso negalės pasiekti erdvės gyva, kadangi ji negalės išlaikyti spaudimo, susidariusio raketai kylant. Tas spaudimas raketoje yra nepaprastas, nes ji ypatingai staiga pagreitėja. Žmogaus kūnas, kaip ir kiekvienas kitas daiktas tam pagreitėjimui dėl savo kūno svorio sudarys pasipriešinimą. Jau automobiliu važiuojant galima labai mažame laipsnyje tą įtaką pajusti, kai staiga pagazuojama. Automobilis šoka pirmyn, o keleivis lengvai spaudžiams prie sėdynės atlošos. Tai kas automobilyje yra tik silpnas spaudimas prie atlošos, raketoje bus gniuždanti spaudimas. Raketai greitėjant tas spaudimas didės. Keleivis jaus, lyg daugelis žmonių yra jį prispaudę. Raketai pradėjus judėti kelaivis jaus, kad jo svoris didėja. Už 40 sekundžių jis jau bus lygus natūralaus dydžio marmuro statulos svoriui. Už poros sekundžių jis prilygs jau solidžios geležies statulos svoriui. Muskulai, žandai, lūpos dėl šio nepaprasto svorio, slegiančio minkštas kūno dalis, bus nuspaustos žemyn, veidas pasikeis ikį neatpažinimo.

Panašūs reiškiniai trumpą laiką jaučiami moderniuose lėktuvuose, kai jie pradeda kilti iš smigimo ar prie didelio greičio daro staigius posukius. Visa tai nepaprastai vargina žmogų. Todėl jau dabar daromi bandymai su žmogumi norint nustatyti, jo išgalių ribas (Žiūr. BL. Nr. 18 (297).

Antras pavojus tai stoka deguonies. Be maisto galime gan ilgai išbūti. Negaudamas maisto kūnas suserga tik po kelių savaičių. Juk beveik visą praėjusį karą, kaikurios tautos gyveno pusbadžiu, pagal maisto kortelės ir vis dėl to neišmirė. Vandens trūkumas jau pavojingesnis. Ir tai žmogus gali išgyventi be vandens bent tris-penkias dienas. Be deguonies, deja, žmogus tegalį išbūti vos kelias minutes. Kartais vos minutę vandenyje išbuvęs jau prigeria-užduśta.

Aišku, kad „erdvės laivas“, kaip ir modernūs šių laikų keleiviniai lėktuvai turės hermetiškai uždarytą kabiną ir įgula galės būti aprūpinama skystu deguoniu. Tik svarbu, kad šios, taip svarbios gyvybei palaikyti, medžiagos nė vienam momentui nepristigtų.

Atitinkamą spaudimą kabinoje palaikyti, palyginamai, nebus sunku Inžinieriai nesunkiai šią problemą išspręs. Didžiausias pavojus, šiuo atžvilgiu, yra tas, kad „laivas“ gali susidurti su erdvėje skriejančiu meteoru, o šis išmuš kabinos langą ar sienoje skylę. Kabinoje spaudimas staiga išnyks. Žmonės, tuo atveju, susprogs kaip perpūstos dviračio padangos. Meteorai yra vienas didžiausių pavojų erdvės keliautojams, o reikia, nepamiršti, kad erdvėje jų yra labai daug. Erdvė yra panaši į niekieno žemą tarp dviejų frontų, kurioje laksto visokiausi kosminiai krituliai. Keturiasdešimt kilometrų greičių per sekundę lėkiąs meteoritas lygiai lengvai eina per tanko šarvų plokštę ir duonos riekę. Net ir labai maži meteorai, sakysime vidutiniško smėlio grūdelio dydžio gali prakiurdyti erdvės laivo sienas ir išleisti iš kabinos orą.

Mūsų žemė, kurią galime prilyginti milžiniškai tarpplanetinio susisiekimo stočiai, nuolatos yra bombarduojama įvairiaus dydžio meteorų. Tačiau ji turi labai gerus šarvus gintis nuo šio nepageidaujamo puolimo. Storas atmosferos sluoksnis ją pakankamai saugo nuo meteorų. Krisdami per atmosferą jie taip suspaudžia prieš save orą, kad gaunasi milžiniška trintis ir jos įkaitinti meteorai išgaruoja anksčiau negu pasiekia žemę. Už tai mes ir matome krintančias žvaigždes. Jų kritimą dažnai galime sekti kelis šimtus kilometrų. Dauguma meteorų jau 80 km nuo žemės išgaruoja ir tik patys didžiausi kartais atsispirią kaitros naikinamai jėga iir pasiekia žemę. Ir tai didelė dalis iš tų susprogsta į smulkius gabalus vos palietę žemės paviršių.

Didžiausias meteorai, kurį galima apžiūrėti yra Ahnighito rastas Grenlandijoje Hayden Planetariume, New Yorke. Jis sveria 32 tonas! Vakarinėje Hoboje, netoli Grootfontein, Pietvakarių Afrikoje yra kitas giliai į žemę įsmigęs, kuris sako, galįs sverti 50 tonų, bet kas patikrins?... Abu meteorai yra iš geležies ir nikelio.

Beveik visur pasaulyje galima užtikti didesnių ar amžesnių meteorų, arba jų išmuštų duobių (kraterių). Viena tokia duobė yra netoli Winslo Arizonoje. Pagal duobės dydį mokslininkai apskaičiavo, kad ją išmušęs meteoras svėrė 45.000 tonų! Patikrinti, deja, nebuvo galima, nes niekas nesurado paties meteoro, Manoma, kad jis išgaravo vos su žeme susidūręs. Kas gali šiandien pasakyti, kas būtų atsitikę su mūsų žemele, jei jis nebūtų susipratęs „išgaruoti“!... Tai vis todėl, kad žemę saugo atmosfera.

Erdvės laivo, žinoma, niekas nesaugos. Jo sienos galės sulaikyti tik meteorinės dulkes. Truputi didesni, sakysime smeigtuko galvutės dydžio meteorai, jau eis nesulaikomai per abi „laivo“ sienas. Nepaprastas meteorų greitis (21.000 km per valandą) ir milžiniška energija susidūrimo vietoje sukels didelį karštį. Medžiaga iš kurios bus padarytas erdvės laivas gali toje vietoje išgaruoti. Po to seks mažas sprogimas ir kelionė į Marsą, mėnulį ar Venerą bus baigta, net pusiaukelės nepasiekus...

Ar iš tikrųjų taip bus, šiandien niekas negali pasakyti, bet tokios problemos yra ir jas reikia išspręsti. Žmogus daug „neišsprendžiamų“ problemų jau yra išsprendęs. Daugelį nesuvaldomų gamtos reiškinių suvaldęs ar net ir savo reikalams pajungęs. Galima tikėtis, kad ir ši problema bus išspręsta ir pavojus pašalintas. Tačiau, kol taip nėra Wernher von Braun turi sukti galvą ne tik, kaip pagaminti tarpplanetinę stotį ir ją nuvairuoti į erdvę, bet ir, kaip ją erdvėje išsaugoti nuo meteorų bombardavimo.

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

DBLS PIRMININKAS M. BAJORINAS IŠVYKSTA ATOSTOGŲ

Rugsėjo 5 d. DBLS Pirmininkas M. Bajorinas išvyksta atostogų. Centro Valdybos I vicepirmininkas kun. A. Kazlauskas išvyksta rekolekcijoms. Jų abiejų išvykimo metu DBLS Pirmininko pareigas eino Centro Valdybos II vicepirmininkas J. Senkus.

NAUJAS LONDONO VAIDILOS DARBO LAIMĖJIMAS

Pereitą šeštadienį ir sekmadienį Lietuvių Soc. Klubo salėje vaidiliečiai pastatė rašytojo F. Neveravičiaus 6 paveikslų su prologu pjesę PRIEŠAI, kuri pirmą kartą buvo vaidinama 1944 m. pavasario sezono atidarymui Vilniaus Lietuvių Dramos Teatre, Vilniuje.

Vaidiliečiams ypatingai pavyko sekmadienio spektaklis: tiek režisūra, tiek vaidyba neabejotinai vaidiliečiai šio veikalo pastatymu įrodė, kad jie yra jau dideliu šuoliu šoktelėję iš megėjų teatro vaidybos. Kai kurių aktorių vaidyba nelauktai gera, nustelbusi tuos techniškus trūkumus, kurių esamomis sąlygomis neįmanu išvengti. Neabejotina, kad šis naujas Londono vaidiliečių užsis pyrusio darbo vaisius — yra vienas gražiausių jų veiklos laimėjimas.

Reikia tikėtis, kad apie šį didelį darbą scenos žinovai kitame „Br. Lietuvio" numeryje pasisakys plačiau.

„BRITANIJOS LIETUVIO" LOTERIJOS LAIMĖTOJAMS

DBLS Centro Valdyba pakartotinai įspėja, kad visi, kurie laimėjo „Britanijos Lietuvio" loterijoje ir savo pavardžių bei adresų ligi šio laiko dar nepranešė „Britanijos Lietuvio" administracijai, prašomi šias žinias atsiųsti ligi š.m. rugsėjo 15 d. Visiems loterijoje laimėjusiems fantai bus išsiųsti ligi spalio 1 d.

LIETUVIŲ NAMAI

43, Holland Park, London, W. 11
Telf. PAR 9699.

Vasaros atostogoms besibaigiant, sumažėjus Lietuvių Namuose atostogautojų, yra laisvų kambarių vienguniams vyrams su pilnu išlaikymu. Norį apsigyventi, prašomi kreiptis į Namų administratorių.

ŠEŠTADIENIO VAKARE

Lietuvių Namuose ruošiamas linksmavakaris. Pradžia 7 val. Šokiams gros akordeonas.

ATOSTOGAVO ŠVEICARIJOS KALNUOSE

Du jauni lietuviai, Pranas Banys ir Jonas Triška, dirbą Glaucesteryje, susitaupę kiek pinigų, atostogoms buvo išvykę į Šveicarijos kalnus, Prancūziją ir Italiją. Grįždami užsuko į Lietuvių Namus. Jie džiaugėsi gražiomis atostogomis Europos kraštuose.

VIEŠĖJO LONDONE

Coventrietis Julius Bielinis su ponia atostogaudamas porą dienų viešėjo Londone, Lietuvių Namuose. P. Bieliniai yra pakėlę sparnus į Ameriką. Rudeniop išvyksta iš Anglijos.

BALTA DUONA

Atvykę į šį kraštą dažnai ieškodavome juodos duonos, nes šio krašto kepyklose buvo galima gauti tik baltos duonos. Pasirodo, kad toji balta duona yra balta tik spalva. Tik roji balta duona Anglijoj po 13 metų pradeda kepti tik nuo šios savaitės pirmadienio. Tikrosios baltos duonos kepaliukas 14 uncijų kaštuoja nuo 5 iki 6 penų, o kepaliukas „national loaf" duonos - 4 ir ½ peno.

„TIESOS" ANTPLŪDIS

Daugelis šiame krašte gyvenančių lietuvių šiuo metu gauna nežinomo siuntėjo siųstas banderoles, į kurias susukta keli egzemplioriai Vilniuje leidžiamos, žyduko Zimano redaguojamos „Tiesos". Prieš kurį laiką tais pačiais adresais raudonieji siuntė „Tėvynės Balsą". Matyt, kad „Tėvynės Balso" redaktorius buvo Berijos šalininkas, nes vietoj jo „duosnūs" siuntėjai pradėjo siuntinėti didžiojo melo skleidėją raudonąją „Tiesą".

GIMNAZIJOS AUKLĖTINĖS VIEŠI LONDONE

D. Britanijos lietuvių visuomenės aukomis pakviestos Vasario 16 gimnazijos mokinės jau antrą savaitę atostogauja Londone. Pirmoji į Londoną atvyko Renata Lipertaitė, o po poros dienų Birutė Janušaitytė ir Marytė Mansytė.

Atvykusios mokinės savaitę gyveno redaktr. B. Daunoro namuose, iš kur jos kasdien darė iškylas po žymesniasias Londono ir jo apylinkių vietas, lydimos Ritos, Onos ir Redos Daunoraičių. Šeštadienį vakare jos dalyvavo „Priešų" premieroje, o sekmadienį visos trys nuvyko pasimelsti į lietuvių parapijos bažnyčią.

Pirmadienio dieną jaunosios viešnios buvo pakviestos į rytų Londoną Petrauskų ir jo kaimynų namus, o popiečiu jos džiaugėsi „Pleasure Garden" malonumais. Ponios ir p. Petrauskų, pp. Naujokaičių ir jų kaimynų visos trys mergaitės apdovanotos gražiomis asmeninėmis dovanomis.

Antradienį viešnios persikėlė į Lietuvių Namus. Šeštadienio vakare Lietuvių Namuose, 43 Holland Park ruošiamas linksmavakaris, kuriame jos susipažins su didesniu būriu vietos lietuviais. Mokinė Lipertaitė iš Lietuvos išvyko 1951 m. Ilgesnį laiką gyveno Dzūkijoje. Lietuvoje ji išgyveno daug gražių ir liūdnų dienų. Renatos Lipertaitės išgyvenimus okupuotoje Lietuvoje užrašo Br. Daubaras ir netrukus žada išleisti atskiru leidiniu.

DĖMESIO BRITANIJOJE GYVENANČIOM MERGAITĖM

Lietuvaitės, katalikės, nejaunesnės 14 metų, norinčios studijuoti JAV prancūziškoj — amerikoniškoj kolegijoj, o gyventi Putnam seselių bendrabutyje, sutinkančios studijuoti lituanistinius dalykus, prašomos parašyti Mrs. Br. Jacevičienei, West. Wells Hostel, Hewthorn, Nr. Carsham, Wilts.

Rašant prisiųsti smulkų gyvenimo aprašymą.

Tarpininkauja Putnamos Nekalto Prasidėjimo Seselės ir kun. J. Steponaitis. Dėl sąlygų kandidatės pa informuojamos vėliau.

COVENTRY

Rugsėjo 12 Tautos šventės minėjimą Coventrio DBLS skyrius ruošia rugsėjo 12., šeštadienį. Visos Coventrio apygardos nariai kviečiami šeštadienį atvykti į šventės minėjimą, kurio programa sudarys: koncertinę dalį — P. Valterienė, Povilavičius, Nottinghamo vyrų oktetas, o dienos tema pritaikytą paskaitą skaitys A. J. Kaulėnas.

WOLVERHAMPTON

Po vasaros atostogų wolverhamto niečiai įsitraukė į kasdieninį darbą. Šeštadienį, rugsėjo 12 d. wolverhamtoniečiai organizuotai vyksta į Coventryje ruošiama Tautos šventės minėjimą. Skyriaus pirmininkas Žukauskas, negalėdamas asmeniškai kiekvieną wolverhamtonietį aplankyti, prašo visus rugsėjo 12 d. skirti Coventrio minėjimui.

MANCHESTERIS

TAUTOS ŠVENTĖ MANCHESTERYJE

Rugsėjo 12 d. Manchesteryje ruošiamas Tautos Šventės minėjimas, į kurį iš Londono vyksta DBLS Centro Valdybos narys J. Senkus.

HALIFAXAS

Mielus DBLS Halifaxo skyriaus narius — p. Kazimierą ŠILINSKĄ ir p. Onutę BURŽINSKAITĘ, sukūrusius lietuvišką šeimos židinį, sveikina ir linki gražios ateities.

Halifaxo Skyriaus Valdyba ir nariai.

* * *

Mielą DBLS Halifaxo skyriaus narį p. Petrą GABRĮ ir p. Kathleen MC GRATH, sukūrusius šeimos židinį, širdingai sveikiname ir linkime laimingos ateities.

Halifaxo Skyr. Valdyba ir nariai.

Viena. Jugoslavijos vyriausybė už draudė grūdų, miltų, bulvių, sviesto ir riebalų eksportą. Nors šiais metais derlius buvo geras, naujuoju draudimu norima išvengti maisto importo. Praėjusiais metais beveik visa D. Britanijos, JAV-bių ir Prancūzijos pašalpa buvo sunaudota maisto importui.

VOKIETIJA

BALTŲ CENTRO TARYBOS POSĖDIS

Rugpiūčio mėn. 14 d. Augustdorfe įvyko Baltų Centro Tarybos posėdis. Posėdyje dalyvavo Latvių Centro Komiteto pirmininkas V Janums ir narys J. Ozolins, Estų Centro Komiteto pirmininkas H. Stockeby ir PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas Pr. Zundė.

Posėdžiui pirmininkavęs p. H. Stockeby pranešė, kad Vokietijos parlamento nario Dr. Pfleiderer pastangų dėka Vokietijos vyriausybė yra numačiusi skirti 100.000 DM. tremtinių kultūriniams reikalams. Tiesa, ar tie pinigai bus kada išmokėti, yra dar labai abejotina, nes statoma sąlyga, kad ir kiti Europos kraštai skirtų atitinkamas subsidijas.

Pr. Zundė painformavo apie Tremtinių Centro Sąjungos veiklą. Mirus sąjungos generaliniam sekretoriui, p. Blensky, tariamasi dėl naujo kandidato tam postui. Kadangi p. Blensky buvo lenkų Centro Komiteto išstatytas kandidatas, nutarta pasiūlyti ir dabar Lenkų Centro Komitetui duoti toms pareigoms žmogų. Jei lenkai tinkamo kandidato nepristatytų, tikriausiai Sąjungai būtų priimtinas ir pabaltietis.

Sąjunga neseniai yra įteikusi vokiečių vyriausybei platų memorandumą dėl kompensacijos nukentėjusiems nuo nacių režimo. Rugsėjo mėnesio bėgyje numatyta sukviesti Sąjungos generalinį susirinkimą.

Baltų Centro Taryba, apsvarstėjusi Baltų Spaudos Biuro veiklą, nutarė ir toliau subsidijuoti biuletenio vokiečių kalba — „Baltische Korrespondenz" — leidimą.

Latvių atstovas, p. Janums, painformavo, kad Stuttgarte vokiečių teismas norėjo prievarta iškraustyti vieną latvį iš buto naujai pastatytuose tremtiniams sodybose. Latvių Centro Komitetas tą bylą gynė ir teismas pripažino, kad tremtiniams sodybose turi būti taikomas nuomininkų apsaugos įstatymas kaip vokiečiams. Tai yra reikšmingas precedentas.

Augustdorfe, kur vyko Baltų Centro Tarybos posėdis, šiuo metu yra didžiausia užsieniečių stovykla Rheino-Westfalijos krašte. Ten yra įsikūrę ir latvių bei estų Centro Komitetai.

PLB DORTMUND-EVING SENIŪNIJA

VLIK'o ir Krašto Tarybos narys, p. J. Glemža, rugpiūčio 7 d. aplankė Dortmundo lietuvius, kurie gyvena žymiai skirtingose sąlygose. Šitame pramoningame ir turtingame Nordrhein-Wesfalijos krašte, kuriame lietuvių, deja yra labai maža, tremtiniams apgyvendintį buvo gausiau statomos 4-6 butų namų kolonijos, su butais iš trijų kambarių su 40 kv. m. naudingo ploto. Butų kaina mėnesiui 36-38 DM.

Į susirinkimą atsilankė 8 šeimų atstovai. Tai įvairių profesijų, amžiaus ir šeimos padėties žmonės, didžioji dalis buvę Tbc. ligoniai, dabar laikomi išgiję. Iš šios seniūnijos narių pažymėtini energingas seniūnas, p. Grabauskas, med. dr. Bintakys, fotografas Žulpa, aštuonių vaikų šeimos galva Petkus ir kiti.

Susirinkusieji išklausė pranešimo lietuviškų reikalų eigos ir lietuvybės išlaikymo klausimais, o pokalbiuose paaiškėjo, jog didžioji lietuvių dalis seką lietuvių spaudą, ir rūpinasi, šioje apylinkėje ypač opiais, lietuvybės išlaikymo reikalais. Dortmundo apylinkėje lietuviai išsimėtę atskiromis šeimomis ar pavieniui. Be neišvengiamo reikalo jie nesirūpina susižinoti su kitais lietuviais ir nutolsta nuo lietuviškų reikalų. Juos reikia pritraukti prie lietuvių bendruomenės ir reikia sąlygų, kad jiems toji bendruomenė galėtų padėti ar užimponuoti. Susirinkusieji pasižadėjo ateityje uoliau eiti į kontaktą su paklydusiais lietuviais ir juos suburti į seniūniją.

Užsieniečių kolonijose daugiausia gyvena lenkai — ukrainiečiai. Sunkaus fizinio darbo gauti galima, bet silpnesnės sveikatos tremtiniams jis nepakeliamas. Savoje profesijoje įsikurti neįmanoma. Pa., fotografas Žulpa negauna leidimo įsteigti foto - ateljė, neva, dėl jų pertekliaus. Taip pat dr. Bintakys, nors ir gavo savo Vytauto Didžiojo Universiteto diplomo pripažinimą, neprileidžiamas prie laisvos praktikos dėl medicinos daktarų pertekliaus. Kolonijos daro nejaukų įspūdį dar ir dėl to, kad nėra pasodinta medžių ir neužveista darželių.

PASITARIMAI FREE EUROPE ĮSTAIGOJE

Š. m. rugpiūčio mėn. 18 d. PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas Pr. Zundė lankėsi neseniai įsisteigusioje Free Europe Citizen Service of The National Committee For a Free Europe įstaigoje. Tos įstaigos vedėjui Mr. Abbey buvo išsamiai nušviestas Vasario 16 Gimnazijos darbas ir kaip organizuojamas tos Gimnazijos išlaikymas. Prašyta, kad National Committee for a Free Europe Vasario 16 Gimnazijai nuosavų patalpų įsigyjimą ir įrengimą, jei ne subsidijomis, tai nors beprocentine paskola paremtų, kad Krašto Valdyba galėtų tesėti terminuotus finansinius įsipareigojimus kol suplauks tam reikalui aukos. Mr Abbey Vasario 16 Gimnazija ir Krašto Valdybos sumanymu įkūrdinti ją nuosavuose rūmuose labai susidomėjo ir pažadėjo dėl paramos tartis su savo vadovybe New Yorke.

Ta pačia proga buvo su Mr. Abbey aptartas ir National Com. for a Free Europe užpirktų lietuviškų knygų Vokietijoje paskirstymas.

MEMMINGENAS

Š. m. rugpjūčio 2 d. įvyko visuotinas bendruomenės narių susirinkimas. Susidomėjimas juo buvo gana didelis. Svarbiausiu darbotvarkės punktu buvo naujos apylinkės valdybos, revizijos ir BALF'o šalpos komisijų rinkimai. Rinkimus praves ti buvo nutarta slaptu balsavimu.

Rugpjūčio 16 d. įvyko rinkimai, kurie buvo prevesti pagal visus demokratinius reikalavimus. Netruko ir rinkiminės propagandos. Bendruomenė rinkimais gyvai domėjosi, ką rodo augštas balsavusių skaičius: 171 iš 255 turėjusių teisę balsuoti. Tarp 9-nių v-bos kandidatų balsai pasiskirstė sekančiai: kun. A. Bunga 119, A. Dasys 134, K. Jankauskas 100, J. A. Noreika 40, Stp. Vykintas-Povilavičius 27 ir kiti mažiau. Pagal balsų skaičių naują apylinkės v-bą sudaro kun. A. Bunga, A. Dasys ir K. Jankauskas. Revizijos k-ją: K. Radzevičius, ev. kun. J. Stanaitis ir G. Vaitiekaitienė.

Aras

STUTTGARTAS

PLB Stuttgarto apylinkės valdyba *TAUTOS ŠVENTĖS* minėjimą rengia rugsėjo 13 d. Po minėjimo įvyks apylinkės lietuvių susirinkimas organizaciniams ir įvairiems bėgamiems reikalams aptarti.

Apylinkės bibliotekos tvarkymu ir jos padidinimu pakviestas rūpintis *dr. Pov. Reklaitis.*

Valdybos įgaliotiniu — seniūnu Esslingene paskirtas *Jurgis Stavskis.*

Lietuvių vaikų vasaros stovyklon prie Augsburgo iš Stuttgarto apylinkės buvo nuvykę 11 vaikų.

Vargo mokykloje Backnange, po 3 savaičių atostogų, vėl pradėtas darbas.

PRADĖTI VASARIO 16 GIMNAZIJOS ĮRENGIMO DARBAI

Ruošiant Rennhofo pilį gimnazijos perkėlimui, po ilgų derybų su įvairiais rangovais, sutartimis pavesta atskiriems rangovams atlikti šie darbai:

1. Mūro ir tinkavimo darbai DM. 12. 306. 36
2. Elektros instaliacijos darbai „ 800. 00
3. Vandetiekio ir kanalizacijos įrengimai „ 3. 140. 00
4. Stalių ir įstiklinimo darbai „ 6. 300. 00
5. Dailydžių darbai „ 750. 00

iš viso DM. 23. 296. 36

Šie Gimnazijos rūmų remonto darbai jau vykdomi.

Šiomis dienomis bus pradėti ir kiti darbai:

1. Dažymo darbai, kurie atsieis apie DM. 7. 000. 00
2. Centrinio šildymo įrengimai, atsieis apie DM. 11. 000. 00

Rūmų vidaus remontas tuo būdu atsieis apie DM. 42. 000. 00

DBLS LEEDS SKYRIUS VASARIO 16 GIMNAZIJAI £14. 6. 0.

Šioji suma susideda iš atskirai surinktų aukų £ 11. 6. 0. ir skyriaus metinio susirinkimo nutarimu iš jo kasos paskirtų £ 3.

Aukoms rinkti daug darbo ir pasiryžimo įdėjo skyriaus sekretorius, p. Kl. Naudužas, „lyg kunigas kalėdodamas" tautiečių tarpe. Aukų rinkėjui nepagailėjus jėgų ir laiko, o tautiečiams paaukojus pagal išgales iš sunkiai uždirbtų pinigų, susidarė žymi paramos suma. P. Kl. Naudužas rašo: „Tikimasi, kad ir kiti DBLS skyriai nuoširdžiai atsilieps į prašymą paremti gimnazijai pastovios pastogės įkūrimą. Kad ir nedidelėmis sumomis, bet visiems sutartinai remiant, bus astatyta lietuvių švietimo įstaiga, kuria lietuviai galės didžiuotis ne tik dabar, bet ir tolimesnėje ateityje. Gimnazijos Namai yra lietuvių vienybės ir jų pasiryžimo simbolis".

AUKOS GIMNAZIJOS NAMŲ FONDUI

Racinės BALFO skyrius praneša, kad Balfo kason įmokėjo surinktų Gimnazijos Namams aukų 92 dol. Šią sumą sudėjo aukotojai:

Dr. A. Palaitis 30 dol., Jonas Šinšinas ir Kazys Žilėnas po 10 dol., Gubertas Alekna, Eva Ančiulienė, Jonas Giedrikas, Ignas Paukštelis, Izabelė Tiltonienė, Julius Umbrazas, Jonas Virbickas ir Vladas Žilėnas po 5 dol. bei Viktoras Kažemėkaitis 2 dol.

VOKIEČIAI APIE VASARIO 16 GIMNAZIJĄ

Vokiečių spaudoje vis dažniau pasirodo palankių straipsnių apie Rennhofo pilyje besikuriančix lietuvių gimnaziją (gal net dažniau, kaip lietuvių spaudoje).

„Darmstadter Tageblatt" rug. 15 d., pav., tarp kitko rašo: „Šimtas laiptų veda į Rennhof o pilies bokštą. Nuo jo platformos akis pasiekia Rheiną, pietuose dvigubo mieto pramonės bloką, o rytuose, virš um senųjų parko medžių, svajingas „Odenwald" pašlaites. Kitą mėnesį šitame parke bėgios 200 lietuvių berniukų ir mergaičių, kurie pilyje eis gimnazijos kursą, o priestatuose gyvens..."

„Jeigu kitą mėnesį, kaip numatyta, bus švenčiama didžioji gimnazijos diena, tai reikia prisiminti ir drąsiosios lietuvių tautos likimą, kuriai sovietai rengia pražūtį. Rennhofo pilyje, tarp Rheino ir Odenwaldo, gyvenantieji berniukai ir mergaitės saugos tautos paveldėjimą ir vėliau, išėję į laisvėje gyvenantį pasaulį."

ŽINIOS IŠ APYLINKIŲ

Hamburgo apylinkės metiniame susirinkime rugpiūčio 1 d. išrinktą naujoji Valdyba pasiskirstė pareigomis tokiu būdu: pirmininkas Z. Duseika, sekretorius M. Lipšys, kasininkas E. Čerkus. Į Revizijos Komisiją išrinkti: I. Sragauskas, P. Stoncelis ir M. Penelis. Susirinkime dalyvavo 64 nariai. Jame pirmininkavo p. I. Sragauskas, o sekretoriavo p. P. Stoncelis.

* * *

Hohenfeld seniūnijai vadovauja, seniūnijos narių nutarimu, gegužės 13 d. staigiai mirus jos seniūnui A. Šneideraičiui, jo žmona, p. Maria Šneideraitienė.

* * *

PLB Augsburgo apylinkės visuotiniame susirinkime rugpiūčio 15 d. išrinkta naujoji lietuvių bendruomenės valdyba. Balsavime dalyvavo iš 45 turinčių teisę balsuoti 35 bendruomenės nariai. Į naująją Apylinkės Valdybą išrinkti: p. Augustaitienė (29 balsais), p. Vasiliauskas (25) ir p. Kapteinis (25). Į Revizijos Komisiją išrinkti p. Vachauzas (26), p. Valantinas (25) ir p. Balsys(22). Susirinkime dalyvavo Krašto Valdybos įgaliotinis p. Juodvalkis.

* * *

PLB Lubecko Artilierie Apylinkės naujoji valdyba išrinkta apylinkės susirinkime rugpiūčio 16 d. Naują valdybą sudaro Mikas Masilionis, Kazys Gustas ir Albinas Vieveraitis.

* * *

PLB Memmingeno Apylinkės rinkiminės komisijos pranešimu rugpiūčio 16 d. apylinkės susirinkime išrinkta nauja valdyba, kuri jau pasiskirstė pareigomis tokiu būdu: pirmininkas kun. A. Bunga, vicepirmininkas ir iždininkas A. Dasys, sekretorius K. Jankauskas. Į kontrolės komisiją išrinkti K. Radzevičius, kun. J. Stanaitis ir R. Vaitiekaitienė. Balsavime dalyvavo iš 253 turinčių teisę balsuoti 171 narys.

BELGIJA

Rugpjūčio mėn. 23 d. su Belgija atsisveikino Tėv. Paulius, OFM, Antanas Baltakis, lietuvis pranciškonas iš Troškūnų. Įjungtas jaunas studentas Antanas į vokiečių fronto mašinas, perkeliavo Skandinavijos žemes, valgė anglišką nelaisvės duoną. Belgams pranciškonams rankiojant belaisvių tarpe studentus ir buvusius klierikus, jaunas vienuolis Antanas vėl sėdosi už teologijos knygų Limburgo Rekem pranciškonų naujokyne, po to St. Truidene baigė seminariją. Pereitais metais Belgijos lietuviams buvo šventė — jauno pranciškono tėvo Pauliaus primicijos. Ligi šių metų jisai galutinai baigė studijuoti ir, truputėlį pailsėjęs, po egzaminų, per Žolinę kartu atvyko į lietuvių šventkelionę į Banneux, kur ir atsisveikino su lietuvių bendruomene.

Tėvas Paulius išvyko Kanadon į Torontą, kur vietos vyskupas lietuviams pranciškonams pavedė įkurti vieną parapiją. Linkime simpatiškai pranciškonų nuolankumu spindinčiam Tėveliui tenai vaisingai darbuotis, skleidžiant gėrį, šventumą ir artimo meilę lietuviškose sielose.

* * *

Žolinės šventės proga Liežo apylinkės lietuviams pamaldos buvo Belgijos šentovėje, kur 1933 m. pasirodžiusi mergaitei Marija. Po audringos nakties šventės rytas sutraukė liežiečius. Atvyko ir pora rėtų svečių: Kun. Aleksas Nekrašas, Romos studentas ir Tėv. Paulius, atsisveikinti su lietuviais.

Apgailėtinas kai kurių lietuvių nevykęs elgesys gausiai iš visų kraštų suvažiavusių maldininkų vietovėje.

* * *

Manantieji išvažiuoti Kanadon ar Amerikon ir neturintieji darbo ir buto garantijų, kreipkitės tiesiai „Caritas Catholica" 5. Rue Guimard; Bruxelles. Ši įstaiga apmoka kelionę Amerikon dovanai, o į kitus kraštus — paskolos forma.

ĮSIKURIMO PASKOLOS UŽSIENIEČIAMS PABĖGĖLIAMS

Po karo Belgijos Vyriausybė, kad darbininkijoje išugdytų tautos jausmą, ėmė teikti tam tikromis sąlygomis paskolas ir premijas labai žemais nuošimčiais, tikslu padėti darbininkams patiems pasistatyti pigiomis sąlygomis nuosavas gyvenvietes ir įsigyti žemės sklypelius.

Šis palankumas ypatingai reiškiamas angliakasiams.

Ligi šiol minėtomis paskolomis te galėjo pasinaudoti tik belgai, arba tų valstybių pliečiai dirbą Belgijoje, kurios su Belgija turėjo atitinkamus ryšius, arba reikėjo bent 5 metus dirbti anglies industrijoje.

JT Augštojo Komisaro Įstaiga Belgijoje dabar praneša, jog ir užsieniečiai tremtiniai kai kuriais atvejais galės pasinaudoti išvardintomis teisėmis. Belgijos Vyr. Žinios (Moniteur 1953 m. gegužės 20 - 21 d., taip pat 12 d. birželio) praneša, kad minėtas paskolas gali gauti ir užsieniečiai vedę darbininkai, dirbą kasyklose.

Premijos ir Paskolos minėtais atvejais gali siekti ligi 30.000 fr., už kiekvieną vaiką didinant sumą 20%

Šitie Belgijos Vyriausybės potvarkiai sutinka su Augštojo Komisariato mintimi — įkurdinti pabėgėlius šalies ūkyje.

* * *

Jung. Tautų Augšt. Komisariato Pabėgėliams Įstaiga
63, Rue de l'Association, Bruxelles.

* * *

Už spaudą, laikraščius, knygas, plokšteles ir kitais reikalais atsiskaitydami pinigus siųskite pašto plonute perlaida CCP numeriu 5637.22 ir adresu K. J. Dėdinas; 97. Rue de la Brabançonne; Louvain.

NUSIVYLIMAS RYTUOSE

„Badisches Tageblatt" rugpiūčio 14 d. žinutėje iš Berlyno skelbia, kad švedų spaudos ir iš kitų šaltinių įplaukusiomis žiniomis rytuose jaučiama rezignacija, nes vakarų pažadėtoji pagalba reiškiasi tik tuščiais žodžiais, o sovietų teroras nesiliauja. Šita nuotaika jaučiama Pabaltijy, atkėlus ten stipresnes sovietų kariškas jėgas. Atvinas pasipriešinimas dar ne visai nuslopintas, bet paskutiniu laiku jis reiškiasi tik Lietuvoje. Išimtį sudaro prieš sovietus nukreiptų skrajukių platinimas, kuris pravedamas gana dažnai.

H-BOMBU POLKA

Gyvenamę laikus, kada kiekviena diena atneša sensacingus techniškus laimėjimus. Kelių dienų bėgyje Malenkovas paskelbė pasauliui apie turimą vandenilio bombą, amerikiečiai apie skraidomus areodromus, britai apie valdomas raketas, nuo kurių negalėsiąs pasprukti joks lėktuvas. Laisvajame ir vergijos pasaulyje vyksta techniškųjų ginklų statybos lenktynės, apie kurių galią ir baisias sunaikinimo jėgas aliarmuoja pilkąjį žmogų šūkiais ir sieksniniais straipsniais spauda ir radio. Tarsi išgasdintąjį žmogų nuraminti norėdami, kai kurie laikraštininkai išvedžioja, kad ir ateities karuose nė viena kariaujanti pusė neišdrįsianti panaudoti nei vandenilio, nei atominės bombos, bijodamos gauti „grįžos", taip, kaip ir praėjusiame kare nebuvo panaudotos nuodingosios dujos, kurių ir viena ir kita kariaujanti pusė jų turėjo pakankamai pasigaminusios. Vakariečio žmogaus protu ir morale galvojant, gal ir galima panašių išvadų ir spėliojimų prieiti, galima būtų tikėtis, kad vandenilio ir atominių bombų nepanaudotų susikibę amerikiečiai su anglais, ar šveicarai su danais, bet prielaidos, kad Kremliaus maršalai karo metu kreips dėmesio į humaniškumą ar baimės jausmas dėl keršto juos sulaikys nuo milijonų nekaltų gyvybių sunaikininmo, dar kartą parodo, kaip vakarietis žmogus iki šiolei nesusigaudo apie sovietinę moralę ir siaubingąjį režimą, koks vieš pataują anapus uždangos. Malenkovas, nei jo įpėdinis nepagailės nei Rusijos milionų nekaltų gyvybių, nei juo labiau „imperialistų". Jei Maskva turėtų šiandien tiek vandenilio ar atominių bombų kiek turi Amerika, o ši tiek, kiek Maskva, — Londonas, New Yorkas ir kiti laisvojo pasaulio didmiesčiai šiandien būtų seniai susilaukę Hirošimos likimo, o jų vaizdus išsilikęs žmogus galėtų matyti tik atvirutėse.

Žmonijos laimei Maskva šiandien dar nepajėgi prisivyti šių ginklų statyboje Amerikos, todėl Malenkovas kol kas groio armonika „taikos" polkutes, norėdamas šokdinti vakarų pasaulio vadus tol, kol pasiruoš atominiam koncertui". Anglosaksai kantrūs. Palauks...

Nemuzikantas.

NUSOVE AR NUSISOVE?

Visą parą Teherane sklido gandai, kad rusų ambasadorius Anatol Lavrentiev nusišovė. Kai persų užsienio reikalų ministerijos valdinnikai kelis kartus teiravosi apie ambasadoriaus sveikatą, sovietų ambasada paskelbė oficialų komunikatą, kuria me sakoma, kad ambasadorių ištikęs staigus širdies smūgis. Jis dabar esąs rusų ligoninėje, Teherane ir niekam neleidžiama su juo pasimatyti. Sovietų ambasada paneigė, kad jis bandęs nusižudyti. Tačiau žinios iš tikresnių šaltinių sako, kad Lavrentievas nusišovė po to, kai gavo Maskvos įsakymą grįžti. Įsakymą grįžti jis gavęs todėl, kad jam nepavyko sutrukdyti šacho grįžimo į Teheraną. Nepavyko jam taip pat įgyvendinti Tudeh partijos laimėjimo ir įkurti Persijoje komunistinę respubliką. Jis taip pat kaltinamas už klaidingas informacijas sovietų vyriausybei apie Tudeh partijos planus ir jėgas krašte.

Iš dar tikresnių šaltinių pranešama, kad Lavrentievas buvo nušautas komunisto agento tuo metu, kai ambasadorius gavęs įsakymą grįžti Maskvon, bandė ieškoti priegaludos amerikiečių ambasadoje. Persų ministerio pirmininko pavaduotojas pareiškė, kad Lavrentievas yra peršautas. Jis pažymėjo, kad ambasadorius yra ligoninėje ir jo gyvybė palaikoma kraujo tranfuzijomis. Maža vilčių, kad jis gyvens.

Anatoli Lavrentiev yra 49 m. amžiaus, žinomas sovietų užsienio reikalų ministerijos specialistas rytų Europos ir Balkanų problemų. Jis buvo vienas geriausiai patyręs raudonųjų diplomatų. Teheranan atvyko šiais metais, liepos mėn. po Berijos kritimo. Prieš tai jis buvo sovietų ambasadorium Jugoslavijoje iki 1948 m., kada Tito partija buvo išmesta iš kominformo.

NORI PAKENKTI RINKIMAMS

Vakarų Vokietijos vidaus reikalų ministerija paskelbė, kad komunistai organizavo ginkluotą sąmokslą suardyti rugsėjo 6 d. įvykstančius rinkimus. Pareiškime apie areštuotus agentus iš rytų zonos nurodoma, kad jie buvo siunčiami į Vakarų Vokietiją tikslu užpulti balsavimo punktus ir sutrukdyti rinkimus. Jie turėję susigrupuoti po 20 žmonių ir sunaikinti rinkimų urnas. Tuo pačiu laiku jie turėję ginklu pasikėsinti prieš žymesniuosius politikus. Skirti tam tikslui ginklai buvo įgabenti iš rytinės zonos. 24 valandų bėgyje vakarų Vokietijos policija suėmė 1.500 agentų. Dauguma jų sudarė sovietinės zonos komunistinio jaunimo organizacijos nariai. Iš viso jau yra suimta 4.500 komunistų. Konfiskuota 25.000 svarų vertės vakarinės Vokietijos valiutos ir kelios tonos propagandinės medžiagos. 3.500 suimtųjų buvo paleisti ir permesti į rytinę zoną. Paaiškėjo, kad tie paleisti daro pakartotinus bandymus prasiveržti į vakarų Vokietiją. Kai kuriose vietose jie, susitelkę į didesnes grupes, bando prasiveržti jėga.

Kancleris Adenaueris pareiškė, kad ateityje pagauti agentai nebus paleisti iki rinkimų pabaigos.

Vakarų Vokietijos vyriausybė kreipėsi į konstitucinį teismą, prašydama uždaryti kraštutinę vokiečių reicho partiją, kuri yra išstačiusi kelis savo partijos kandidatus. Vyriausybė argumentuoja, kad toji partija yra uždarustosios naujųjų nacių socialistinės reicho partijos įpėdiniai.

EUROPOS SUVIENIJIMO GALIMUMAI

Dr. inž. ST. JUZĖNAS,

Europos suvienijimo idėja nėra nauja. Jau prieš tris šimtus metų Henrikas IV Prancūzijoje suvienytos Europos minčiai buvo pritaręs. Pusantro šimto metų vėliau vokiečių filosofas Imanuelis Kantas nagrinėjo panašią idėją. Pagaliau, po I Pasaulinio karo 1925 metais Prancūzijos ministeris pirmininkas Aristidas Brjandas siūlė savanaudišką Europos suvienijimo planą.

Europiečiams yra žinomi dar du skirtingi savo būdais Europos sujungimo mėgintojai. Tai buvo Prancūzijos imperatorius B. Napoleonas ir trečiojo reicho A. Hitleris, kurie kūrė naują Europą nugalėdami ir valdė ją remdamiesi jėga.

Šios dienos Europai, šimtmečiais buvusiai karo lauku ir ypač II Pasaulinio karo nunuogintai iki merdėjimo, kyla gyvas reikalas ieškoti ateičiai platesnio masto sprendimų, kad atgautų tarpvalstybinę ekonominę bei politinę pusiausvyrą ir egzistenciją. Toks savanoriškas, pripažįstant Europos teisingo susivienijimo būtinybę, jausmas apima daugiau 67% apklausinėtų per kaikuriuos laikraščius žmonių. Ta kryptimi dirba Prancūzija, Vokietija, Belgija ir dalinai didelis kombinatorius Churchillis Anglijoje.

Amerikiečiai, kurie dar I Pasaulinio karo metu, anot Eisenhowerio pasisakymo, Europoje mažai kam buvo žinoma ir nepopuliari bendruomenė, šiandien, žlugus Vokietijai ir Europai į merdėjimą perėjus, išaugo į galingąją ekonominę ir militarinę jėgą su politine ir ekonomine vadovavimo tendencija. Šiandien amerikiečiai pasisako už tai, kad Europa būtų kaip galima greičiau suvienyta ir tam pagal reikalą daro politinį ir ekonominį spaudimą.

VAKARŲ VALSTYBIŲ BENDRUMAI IR SKIRTUMAI

Nors Vakarų pasaulį sudarančių valstybių politiniai bendrumai kovoje prieš komunizmą yra dideli, bet tarp tų pačių valstybių ekonomijoje ir kolonialinėje politikoje susidaro gana dideli skirtumai, kurie nudelsia suorganizuoti bendrą apsigynimui karinį pajėgumą.

Jeigu Amerikai svarbu, kad trečias pasaulinis karas vyktų kur kitur, bet ne Amerikoje, kad jos milžiniška pramonė ir kraštas mažiausiai nukentėtų — gi tas reikštų, karą laimėjus Vakarams, Amerikos politinį ir ekonominį dominavimą pasaulyje, priklausantį nuo jos geros valios — tai ta svarba Europos ir Azijos laisvoms valstybėms, žiūrint ateities akimis, atrodo kitaip. Vakarų Vokietijos socialdemokratai, Anglijos Darbo partija ir, galima sakyti, užsienio politikoje W. Churchillio konservatoriai, tuo tarpu nematydami tiesioginės naudos iš trečiojo pasaulinio karo, o rizikos daug prarasti dar vos besilaikančias kolonijas, likti karo lauku, linksta pripažinti Mao Tse Tungą, linksta į prekybą su raudonaisiais, nori su rusais susitarimo ir derėtis. Prancūzijos viešajai opinijai daugiau pakeliui yra eiti kartu su anglais, o su amerikiečiais būti korektiškais, norint vieną kitą dolerį gauti.

Azijos tautos, kurios dar turėtų le miančios reikšmės, tai Indija ir Japonija, savo viduje turi daug rūpesčių ir yra labai atsargios ateities atžvilgiu. Ištikrųjų Indija veda Kremliui palankią politiką, t.y. reikia pataikauti agresingajai pusei, kad toji savo smūgius nukreiptų kitur, kaip kad Odisėjui, kuris už savo gudrumą gavo Kiklopo pažadą, kad bus suėstas paskutinis. Vidurinieji Rytai, arabų blokas ir Afrikos kolonialinės tautos rūpinasi savo pilnu išsilaisvinimu ir ekonomine egzistencija, kaip kad betkokiu prisidėjimu prie Vakarų pasaulio, kuris tuo tarpu jiems nieko nežada. Dar didesnis skirtumu veiksnys Vakarų pasaulyje slepiasi turtų, teisių ir gerbūvio pasidalinime, minimalinėje išsimaitinimo egzistencijoje ir socialiniame ūkyje.

Jeigu pvz. Indijoje kiekvienais metais priauga daugiau 4 milionai, kada tauta yra suskirstyta į 20 kastų (luomų), tarp kurių griežta riba turte, teisėje ir bendradabiavime, kur šalia aristokratiškos prabangos viešpatauja neisivaizduojamas skurdas, badas ir ligos. Negeresnė padėtis Japonijoje, Afrikoje ar Vid. Rytuose.

ATEITIES PROBLEMŲ IŠSPRENDIMŲ JIEŠKOJIMAS

Atsižvelgiant į tai, teisingas žmonijos problemos išsprendimas, rengiantis lemiamai kovai su bolševizmu turėtų būti daromas pagal iš anksto visų laisvų ir norinčių išsilaisvinti valstybių patvirtintą bendrą planą, kuriame aiškiai turėtų būti nusakyta valstybės suverenumo pilnumas, teritorinės ribos, demokratinė valdymosi forma, tikėjimo, žodžio ir spaudos laisvė bei visos kitos teisės atitinkamai proporcingos gyventojų skaičiui, teritoriniam plotui (gal dar pradžioje įvestina kultūros ir civilizacijos koeficientas) į betkokią pasaulinę ar kontinentinę valstybės organizaciją, jeigu tokia būtų numatyta. Tos pasaulinės ar kontinentinės valstybės organizacijos tikslas būtų jos konstitucijos ribose tikrinti ir sekti jos vykdymą, normuoti gyvenimą ir kontroliuoti bei valdytį pasaulinį ar kontinentinį valstybių militarinį pajėgumą — kariuomenę.

Antra, mokslo ir technikos didelė pažanga keičia tautų gyvenimo formą. Masinė gamyba, atominė energija ir greitesnės už garsą susisiekimo priemonės, farmacijos, chemijos ir dalinai medicinos pažengęs protozas reikalauja didelių politinių ir ūkinių vienetų. Tai nereiškia, kad kokio didumo tautos ar valstybės turėtų atsižadėti savo tautinio, tikybinio idealo ir charakterio, bet priešingai su pilnu tautiniu, tikybiniu suverenumu į bendrą kontinento ar pasaulio valstybių organizaciją.

Vakarų pasaulis, nesuradęs modus vivendi, anot danų filosofo Kierkergaard pasakymo: „mundus vult decipi" — bus apgautas ir galės patekti vėliau ar anksčiau komunizmui į rankas.

Tokie bruzdėjimai kaip Berlyne ar kitose satelitinėse sovietų valstybėse yra vietinio pobūdžio ir juo labiau nieko nereiškia kaip politinę sa vižudybę, jeigu intervencija iš užsienio nenumatoma.

Manoma, kad anglosaksams taip pasauliui vadovaujant, Vakarų Europa, kelios Azijos ir Pietų Amerikos valstybės Vakarų — rytų konflikte gali likti neutralios. Tada anglosaksai būtų pirmieji tiesioginėje karo lauko grėsmėje. Gal geriau suprastų kovojančių ir kenčiančių valstybių padėtį, jeigu būtų nepervėlu? Laikinai neutrali V. Europa su draugais Azijoje ir Pietų Amerikoje (Japonija, Indija, Argentina, Arabų pasaulis ir tt.), jeigu jie susicementuotų, būtų taip galinga jėga paskutinei lemiamai kovai už žmonijos laisvę ir teisingumą su nusilpusiu komunizmu po pirmos jų kovos su anglosaksais.

Didžioji apsisprendimo ir pasaulio įvykių raida yra lėta, tačiau, tarsi juodi debesys, jau pradeda supti visą žemės orbitą, tik reikia prašyti Dievo, kad duotų dorajai žmonijai vadą, kurio žodžius lydėtų darbai, kaip kad lydėjo Linkolną, kuris pasakė, kad reikia panaikinti vergiją ir panaikino. Europos suvienijimas, teisingas pasaulio tautų ir valstybių sugyvenimas bei tvarkymasis ir pasaulio pusiausvyra yra būtinos sąlygos žmogui ir jo sukurtai kultūrai ir civilizacijai bujoti ir žengti pirmyn.

„D"

KREMLIUS NEBEDIRBS NAKTIMIS...

Viskas, kas Stalino buvo mėgiama, Malenkovas naikina. Šią savaitę Maskva paskelbė, kad Kremliuje nebus dirbama naktimis, kaip kad buvo Stalino laikais. Ten dabar šitokios „buržuazinės" įvestos darbo valandos: nuo 8 ryto iki 6 vakaro. Po šešių niekam nebus leidžiama Kremliaus įstaigose pasilikti. Tik ypatingam reikalui esant „načalnikai" galės dirbti, bet už tai bus mokami viršvalandžiai.

BAUDZIA BADAUJANCIUS

Rytinės Vokietijos komunistai grasina darbininkams, įmantiems maisto paketėlius iš vakarinio Berlyno paskirstymo punktų išvarymu iš darbo ir buto. Tai yra paskutinės ir naujausios priemonės sutrukdyti maisto tiekimui.

Nežiūrint įvairiausių trukdymų — kelionės suvaržymų, maisto konfiskavimo, areštų ir kitokių persekiojimų, iki šiol jau išdalinta daugiau kaip 3 mil. „Eisenhowerio paketėlių"

Šios naujausios priemonės buvo paskelbtos Rytinės Vokietijos Socialistų Vienybės Partijos oficialiame organe. Kartu pastebima, kad kaimynai pareikalavo išgyvendinti tūlą Jurgį Dombrovskį iš jo buto, Stalino Alėjoje už tai, kad jis turėjo amerikoniško maisto paketėlį. Laikraštis reikalauja, kad darbininkai šauktų susirinkimus ir juose pasmerktų maisto ėmėjus.

Neseniai įvykusiame medicinos reikmenų gamyklos darbininkų atstovų susirinkime, kuriame buvo atstovaujama 1200 darbininkų paskelbta rezoliucija, smerkianti maisto ėmėjus buvo atmesta 30 balsų prieš keturis.

Paskutinėmis dienomis rytinės Vokietijos vokiečiai ateina maisto grupėmis. Jie aiškina, kad tai darą, norėdami atsiginti nuo komunistinės policijos, jei ši bandytų maistą konfiskuoti. Toks susidūrimas jau įvyko Babelberge. Policijai pavyko mi nią išsklaidyti, bet maisto paketėlių konfiskuoti ji nepajėgė.

MAŽA VILČIŲ DĖL POLITINĖS KONFERENCIJOS PASISEKIMO

JAV vyrauja „atsargus optimizmas" dėl politinės konferencijos pasisekimo. Gerai informuotuose sluoksniuose vyrauja nuomonė, kad komunistai bandys panaudoti savo seną taktiką - prieš konferencijos pradžią papildyti tiradą reikalavimų ir sąlygų, kurios konferencijos darbą pada rytų jei jau ne negalimu, tai bent ištęstų jį iki begalybės. (Plg. Vokietijos ir Austrijos taikos sutartis)

Iš kitos pusės manoma, kad šį kartą komunistai gali pasiduoti pasaulinės opinijos spaudimui ir bent pradžioje netrukdyti konferencijos darbo.

Pagal penkiolikos valstybių rezoliuciją, konferencija turėtų prasidėti galimai greičiau, bet ne vėliau spalio 28 d. Konferencijai vietos minimos: Geneva, Colombo (Ceilone) Paryžius ir Vašingtonas.

Iš sąjungininkų pusės jau žinoma, kad dalyvaus: Australija, Britanija, Kanada, Columbija, Prancūzija, Pilipinai, Siamas, Turkija, JAV ir Pietų Korėja.

Komunistų pusėje, be Kinijos ir Šiaurinės Korėjos neabejotinai dalyvaus ir Rusija.

Konferencija turės išspręsti du svarbiausius uždavinius: rasti priemonių taikingu būdu suvienyti Korėją ir užtikrinti saugumą ir taiką tame rajone.

Esmėje konferencija yra lyg ir diplomatijos mūšio laukas, kuriame abi pusės nori išbandyti savo jėgas ir turimus ginklus. Konferencija gali pavykti tik tada, jei komunistai nuoširdžiai norės susitarti.

JAV, turėdamos beveik viso laisvojo pasaulio paramą, šį kartą gali laikytis kietai ir neleisti jai užtrukti ilgiau, kaip 90 dienų.

(atkelta iš psl. 1)

Afrikos ir Amerikos komunizmo. Aš tikiuos, kad jie laiku supras šį mirtiną pavojų, gręsiantį visoms laisvoms tautoms".

Gerbiamas sukaktuvininkas, kalbėdamas apie jo ryšius su Lietuva ir lietuviais, pasakė: „Šiandien aš didžiuojuosi turėdamas asmeninę brangenybę ... Lietuvos Kunigaikščio Gedimino trečios klasės ordeną, didžiuojuos, būdamas to kilnaus ordeno kavalierius. Visada su pasitenkinimu prisimenu, kad esu Jūsų DBLS garbės narys ir taip pat vienintėlis nelietuvis Lietuvių Rašytojų Draugijos garbės narys. Nepaisant mano amžiaus, visada esu pasiruošęs bendradarbiauti visomis savo išgalėmis — ginti Lietuvos ir lietuvių šventą reikalą. Aš pasižadu ir ateityje tęsti kovą — skelbti Laisvajam Pasauliui lietuvių tautos baisias kančias, kurias ji neša rusiškojo komunizmo vergijoje. Linkėdamas jums visiems geriausios kloties, aš linkiu jūsų Didvyrių Žemei, o mano antrajai Tėvynei, greitai sulaukti aušančio Laisvės ryto."

* * *

Laiškais ir telegramomis didįjį lietuvių bičiulį E. J. Harrisoną, jo 80 metų sukakties proga, sveikino: VLIKo Pirmininkas Prel. Krupavičius, Lietuvos Diplomatijos Šefas S. Lozoraitis, Lietuvos Generalinis Konsulas J. Budrys, Lietuvių Rašytojų Draugijos Pirmininkas B. Babrauskas, Stepas Vykintas ir J. A. Noreika — Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Vyr. Valdybos vardu. Lietuvos Laisvinimo Komiteto vardu — A. Trimakas.

D.

MIEGO MILTELIAI ITARTIEMS

Apie š. m. birželio mėn. pabėgusį iš laivo „Batory" lenkų gydytoją W. Tarceiterį nebuvo jokių žinių. Tik neseniai, gavęs azilio teise, šis laivo gydytojas per BBC papasakojo pabėgimo istoriją ir jo pergyvenimus laive. Savo parodymuose Dr. Tarceiteris papasakojo, kaip jam buvo įsakoma laivo ligonių kabinon atsiųstiems jūrininkams išvirkštį miego injekcijas, kad jie, įplaukus į laisvųjų kraštų uostus, negalėtų pabėgti. Jam pačiam teke pasirašyti dokumentus, kuriuose pasižadama nebėgti iš laivo.

STREIKO DALYVIUS TREMIA SIBIRAN

Birželio 17 d. rytin. Berlyno streiko dalyvius — vokiečius darbininkus sovietai masiniai gabena užkaltuose vagonuose į Rusijos gilumą — Sibirą. Laisvosios Europos radijo žiniomis, tūkstančiai vokiečių užkaltuose vagonuose, lydimi stiprios enkavedistų sargybos, vežami per Lenkiją į rytus.

Toronto. Kanadoje siaučia nepaprasti karščiai, kokių šiame krašte tuo laiku nėra buvę prieš 100 metų. Pereitą savaitę Toronte pavėsyje buvo 37 laipsniai karščio.

SKELBIMAI

PRAŠO ATSILIEPTI

„Vytai, atsiliepk buvusiam ARIEL savininkui, 293 Rochdale Road, Todmorden, Lancs."

Prašau atsiliepti draugus A. Pupiniką, S. Vaikutį ir S. Pilipavičių, su kuriais būnant Rembergo belaisvių stovykloje nesiskirdavome. Mano žiniomis jie buvo išvežti į Prancūziją. Jie patys, arba žiną apie juos, prašau parašyti:

Z. Sledziauskas, Costain King Camp, Invergatty, Invernes — Shire.

PAJIEŠKOMA

Marytė Kučinskaitė Morkūnienė, gyvenusi Felthame. Ji pati, ar žiną jos adresą, prašomi pranešti: Aldona Pipiraitė Strumskienė, 11, Florence Terr. Simkin Str. Nottingham.

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY
Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, Č. Šliašinskas — Danija ir A.Gliornertas — Austrija.

Red. **Br. Daunoras.** Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.
Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.
Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.
Užsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.
Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.
Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.